

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej
www.haus.pl

SPRAWOZDANIE

z działalności Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w roku 2010

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej z główną siedzibą w Gliwicach oraz drugim biurem w Opolu jest związkiem stowarzyszeń zrzeszającym polskie i niemieckie organizacje i instytucje współpracujące na rzecz budowania dobrych stosunków polsko-niemieckich; podejmuje także działania na rzecz pogłębiania integracji Polski z Unią Europejską. Uroczyste otwarcie Domu z udziałem Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec prof. dr Romana Herzoga oraz – w imieniu Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego – prof. Danuty Hübner, szefowej Kancelarii Prezydenta RP odbyło się 17 lutego 1998 r.

Działalność Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej ma na celu wspieranie budowy dobrych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z mniejszością niemiecką, w oparciu o postanowienia Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991r. między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec oraz wspieranie integracji Polski z Unią Europejską. Kooperacja partnerów polskich i niemieckich w ramach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej bierze swój początek z pięcioletniej działalności w regionie Fundacji im. Friedricha Eberta. Inicjatorami utworzenia Domu byli posłowie do Bundestagu: Markus Meckel, Hartmut Koschyk, dr Friedbert Pflüger, dr Christoph Zöpel oraz senatorowie polscy prof. Dorota Simonides i prof. Gerhard Bartodziej.

W ramach związku stowarzyszeń współpracują następujące polskie i niemieckie instytucje i organizacje:

1. ze strony polskiej:

- Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce,
- Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach,
- Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe w Leśnicy
- Towarzystwo Polsko-Niemieckie im. Stanisława Bieniasza,
- Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Gliwicach,
- Niemieckie Towarzystwo Oświatowe,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim,
- Konserwatorium im. Josepha von Eichendorffa,
- Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w RP

2. ze strony niemieckiej:

- Towarzystwo Niemiecko-Polskie Zarząd Federalny,
- Fundacja im. Friedricha Naumanna – Fundacja na rzecz Wolności,

- Fundacja im. Friedricha Eberta.

Statutowymi celami Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej są:

- Wspieranie i pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z organizacjami i instytucjami mniejszości niemieckiej w Polsce, która jako naturalny pomost między narodami polskim i niemieckim wnosi cenny wkład do życia ich społeczeństw. Wspieranie mniejszości niemieckiej i jej dialogu z większością polską.
- Popularyzacja wiedzy i inicjowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie: nauki, kultury, historii, gospodarki, społeczeństwa i polityki obu krajów oraz propagowanie, zwłaszcza wśród młodego pokolenia, postaw wzajemnego zrozumienia i współpracy. Dialog interkulturowy i działania na rzecz odkrywania i pielęgnowania wielokulturowych tradycji Górnego Śląska z uwzględnieniem także niemieckiego dziedzictwa kulturowego regionu.
- Współpraca w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego. Niwelowanie uprzedzeń i stereotypów. Współpraca w zakresie umacniania i rozwoju samorządności i decentralizacji oraz transformacji systemu gospodarczego i społecznego (restrukturyzacja Górnego Śląska).
- Działania w zakresie współpracy interregionalnej jak również działania na rzecz dynamizacji procesu integracji Polski z Unią Europejską.

Dom realizuje projekty edukacyjne i informacyjne w formie: konferencje, seminaria, szkolenia, warsztaty, wyjazdy informacyjne, publikacje, konkursy itp. w następujących dziedzinach: budowanie społeczeństwa obywatelskiego, decentralizacja i rozwój samorządności, propagowanie międzynarodowych standardów ochrony praw mniejszości narodowych, dialog interkulturowy, rozwój lokalny i regionalny, integracja Polski z Unią Europejską. Adresatami i partnerami tych działań są samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe, mniejszość niemiecka, dziennikarze, środowiska nauki, polityki, kultury, młodzież. Tylko w 2005 roku DWPN zrealizował ok. 160 przedsięwzięć w zakresie edukacji i kultury z udziałem około 15.000 osób z Polski, Niemiec i innych krajów. Przedsięwzięcia adresowane do i realizowane we współpracy z młodzieżą zajmują priorytetowe miejsce w naszej działalności. W 1999 r. Zarząd Domu podjął inicjatywę powołania Centrum Europejskiego, które realizuje projekty o charakterze europejskim.

Przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej działa Centrum Europejskie, które zostało uroczystie otwarte 14 grudnia 1999 roku w obecności m.in. głównego negocjatora ze strony rządu RP z Komisją Europejską ministra Jana Kułakowskiego. Centrum podejmuje szereg inicjatyw skierowanych do samorządów szczebla komunalnego (w gminach i powiatach), organizacjach pozarządowych, a przede wszystkim do młodego pokolenia. Proces integracji z Unią Europejską nie może przebiegać jedynie na płaszczyźnie państwowej, a ponadto musi obejmować wszystkie znaczące grupy społeczne. Aby województwa, powiaty, miasta i gminy w Polsce mogły stać się pełnoprawnymi uczestnikami i aktorami Wspólnoty Europejskiej, Centrum Europejskie realizuje programy informacyjne, szkoleniowe i doradcze, służące wspieraniu aktywnego udziału środowisk lokalnych i regionalnych w procesie integracji i w realizacji projektów europejskich oraz budowania poparcia dla integracji europejskiej wśród społeczeństwa polskiego. Centrum współpracuje przede wszystkim z władzami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, instytucjami rozwoju lokalnego i regionalnego. Ważnym elementem działania Centrum jest kooperacja z instytucjami i organizacjami UE, Republiki Federalnej Niemiec i Francji oraz z regionami w Europie, np. Północną Nadrenią-Westfalią, Nord-Pas de Calais i Nadrenią Palatynatem.

WYBRANE PROJEKTY DOMU WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ ZREALIZOWANE W 2010 ROKU

Obszar I

Wzmacnianie demokracji, poszanowanie praw człowieka oraz rozwój pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego

Gliwickie Forum Dyskusyjne

Celem Gliwickiego Forum Dyskusyjnego było stworzenie regionalnej płaszczyzny dialogu, dyskusji, wymiany poglądów i doświadczeń pomiędzy czołowymi przedstawicielami różnych środowisk – władz lokalnych i regionalnych, polityki, nauki, edukacji, kościoła, mediów, organizacji pozarządowych z województw śląskiego i opolskiego. Punktem centralnym owych spotkań były Gliwice – jako miasto o bogatych dziejach, w których dialog zawsze odgrywał ważne miejsce, a tematykę skupiamy wokół zagadnień dot. historii, ekonomii, polityki, religii, zjawisk społecznych ważnych dla rozwoju regionu i jego mieszkańców, ale także osadzonych w szerszych realiach – np. polsko-niemieckim sąsiedztwie. Podczas tych kameralnych, bo kilkunasto-osobowych, spotkań każdy z uczestników cieszył się takimi samymi prawami, a wymiana myśli, opinii, poglądów następowała podczas swobodnej rozmowy czy dyskusji dyskretnie kierowanej przez moderatora. Wartością dodaną naszej inicjatywy było zgromadzenie wokół stołu dyskusyjnego przedstawicieli różnych środowisk czy sektorów gospodarki (administracja publiczna, biznes, III sektor), których – często odmienne – poglądy i przekonania wzbogaciły wymianę myśli podczas spotkań w ramach Gliwickiego Forum Dyskusyjnego. Tym samym inicjatywa służyła zawiązywaniu i umacnianiu kontaktów pomiędzy znaczącymi przedstawicielami różnych kręgów społecznych, co, mamy nadzieję, owocnie wpłynęło na jakość i intensywność międzysektorowej i międzybranżowej współpracy.

Pierwsze w 2010 roku Gliwickie Forum Dyskusyjne, które odbyło się 30 marca, nosiło tytuł: "Koniec pomarańczowej rewolucji. Wpływ wyniku wyborów prezydenckich na Ukrainie na polsko-ukraińskie i niemiecko-ukraińskie relacje i partnerstwo wschodnie" zorientowane było tematycznie wokół przemian na Ukrainie. Rozmowa uczestników była wówczas wspierana przez Thomasa Urbana, korespondenta zagranicznego Süddeutsche Zeitung w Kijowie i Warszawie oraz Andrzeja Brzezieckiego, redaktora naczelnego dwumiesięcznika Nowa Europa Wschodnia oraz publicystę Tygodnika Powszechnego. W drugim kwartale 2010 roku, a dokładnie 24 czerwca, Gliwickie Forum Dyskusyjne poświęcone było tematowi chrześcijaństwa w Polsce i w Niemczech, statusu jaki zajmuje w społeczeństwie oraz aktualnych problemów, które go dotyczą. Moderatorem spotkania został Artur Sporniak, dziennikarz i redaktor działu religijnego w „Tygodniku Powszechnym”, który próbował przede wszystkim zainspirować uczestników, by sami poszukali pozytywnych przykładów funkcjonowania Kościoła, dzięki którym mógłby przetrwać kryzys. Jako referenta po stronie niemieckiej mieliśmy również zaszczyt gościć teologa katolickiego, kierownika szkoleń i doradcę parafialnego – Utę Raabe. W swojej dwudziestominutowej prezentacji pani Raabe mówiła m. in. o strukturze Kościoła katolickiego, pluralizacji i indywidualizacji religii oraz opierając się na statystykach dowodziła regresji życia religijnego w Niemczech. Następnie uczestnicy spotkania mogli wziąć udział w moderowanej dyskusji, a więc wymienić się swoimi poglądami, przemyśleniami oraz obawami dotyczącymi chrześcijaństwa w Polsce i w Niemczech, statusu, jaki zajmuje w społeczeństwie oraz aktualnych problemów, które go dotyczą. 9 listopada

2010 roku odbyło się piąte Gliwickie Forum Dyskusyjne pt. "Federalizm, autonomia regionalna, subsydiarność. Samorządy europejskie w dialogu". W ostatnich latach odnotowano w Europie nasilenie ruchów niepodległościowych i autonomicznych. Konflikty społeczne w Kraju Basków i Katalonii w Hiszpanii, zagrożenie rozpadu Belgii czy ruchy autonomiczne na Górnym Śląsku pokazują, że w zintegrowanej Europie tożsamości regionalne są wciąż bardzo ważne. Dlatego zdecydowaliśmy, aby piąte spotkanie z cyklu Gliwickiego Forum Dyskusyjnego odbyło się pod szyldem: "Federalizm, autonomia regionalna, subsydiarność. Samorządy europejskie w dialogu". Ponieważ temat ten ma wymiar europejski, dyskusja odbyła się nie tylko na temat ruchu autonomii Górnego Śląska, ale dotyczyła również ruchów w innych częściach Europy, w tym w Niemczech. Jako gości specjalnych zaprosiliśmy: dr Jerzego Gorzelika, przewodniczącego Ruchu Autonomii Śląska, doktora historii sztuki, regionalnego polityka oraz dr Ewę Bojenko-Izdebską, doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce, pracownika Katedry Stosunków Międzynarodowych i Polityki Zagranicznej INPiSM UJ.

„Nie narzekam – kandyduję!”

**Projekt dla młodych aktywistów, działaczy społecznych i politycznych
z województw śląskiego i opolskiego
Warsztaty: 3-5 września, 18-19 września, 15-17 października 2010 r., Gliwice**

"Nie narzekam - kandyduję!" to wspólny projekt Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej i polskiego przedstawicielstwa Fundacji im. Friedricha Eberta. Podczas trzech weekendowych warsztatów młodzi ludzie z województwa śląskiego – działacze partii politycznych, organizacji pozarządowych i młodzieżowych rad miasta, uczestniczyli w zajęciach przygotowujących ich do startu w wyborach samorządowych. W pierwszy weekend września projekt otworzyły warsztaty na temat autoprezentacji prowadzone przez Jerzego Modlingera, dziennikarza i specjalistę ds. Public Relations, które miały na celu przygotowanie uczestników pod kątem wystąpień publicznych i współpracy z mediami podczas kampanii wyborczej. Drugi warsztat, który odbył się w dniach 17-19 września, został poświęcony prowadzeniu i organizacji kampanii wyborczej oraz kompetencjom samorządów poprowadził Andrzej Szastok, doświadczony trener marketingu politycznego. Trzeci i ostatni warsztat został poświęcony uczestnictwu młodzieży w życiu publicznym oraz kwestii zachowania ciągłości w polityce i odbył się 15-17 października w Gliwicach, warsztat poprowadzili: Brigitta Stöber, doktor edukacji politycznej, burmistrz miasta Hersbrück oraz Krzysztof Duda, trener edukacji pozaformalnej, działacz organizacji młodzieżowych z regionu. Poza cyklem warsztatowym w ramach projektu organizowane były także spotkania z przedstawicielami samorządów oraz politykami. Podczas kameralnych spotkań uczestnicy mogli także porozmawiać z Bartoszem Satałą, I Zastępcą Prezydenta Miasta Ruda Śląska, a także z Timem Klüssendorfem i Pascalem Jensenem, młodymi radnymi i członkami organizacji młodzieżowej JUSOS przy niemieckim SPD. Gościem specjalnym ostatniego warsztatu był Jürgen Kanehl, były burmistrz miasteczka Wolgast w Niemczech.

Warsztaty dla nauczycieli „Misja specjalna SKE” Gliwice listopad-grudzień 2010

Podczas każdego warsztatu uczestnicy pod okiem profesjonalnego trenera-specjalisty z zakresu pracy z młodzieżą i edukacji pozaformalnej, zajmowali się kluczowymi zagadnieniami związanymi z efektywną pracą z młodzieżą. Ponadto podczas każdego warsztatu przeprowadzona została

dyskusja na temat tego, jaka może być nowa misja i zadania dla Szkolnych Klubów Europejskich oraz jakie są możliwości wykorzystania zdobytych kompetencji w ramach działań klubu.

Warsztaty, które odbywały się podczas trzech dwudniowych spotkań, przebiegały następująco:

1. Warsztat „Nauczyciel – coach i towarzysz”; 6-7 listopada 2010 roku
  - a. Co to jest coaching?
  - b. Rola coacha w pracy z grupą.
  - c. Na czym polega edukacja pozaformalna?
  - d. Jak skutecznie motywować młodzież do działania?

2. Warsztat „Innowacyjność zaczyna się w szkole”; 13-14 listopada 2010 roku
  - a. Co to jest innowacyjność?
  - b. Analiza czy nasze działania są innowacyjne
  - c. W jaki sposób pobudzać kreatywność i innowacyjność u młodzieży?
  - d. Metody wspierające proces kreatywny w pracy z grupą

3. Warsztat „ABC współpracy międzynarodowej”; 4-5 grudnia 2010 roku
  - a. Od pomysłu do projektu – podstawy opracowywania projektów z młodzieżą, w tym analiza dobrych i złych praktyk.
  - b. Fundraising SKE – skąd pozyskać dodatkowe środki na międzynarodowe działania w klubie?
  - c. W jaki sposób skutecznie szukać partnerów do projektów międzynarodowych?
  - d. Podstawy edukacji międzykulturowej młodzieży.

Obszar II

Kampania informacyjno-edukacyjna: Członkostwo Polski w Unii Europejskiej ważnym elementem dobrosąsiedzkich i przyjaznych stosunków między Polską a Niemcami

Spotkania z cyklu „Rozmowy o Europie”

Burkhard Balz, 8 października 2010 r., Gliwice

Danuta Jazłowiecka, 18 listopada 2010 r., Opole

Christoph Zöpel, 25 listopada 2010 r., Gliwice

Janusz Onyszkiewicz, 9 grudnia 2010 r., Bytom

W 2010 roku kontynuowaliśmy realizację cieszącego się popularnością cyklu spotkań "Rozmowy o Europie", do udziału w których każdorazowo zapraszaliśmy jedną z osobistości polskiego i niemieckiego, a także europejskiego świata polityki, nauki i mediów. Z zaproszonym gościem rozmawialiśmy o Europie, Unii Europejskiej i jej mieszkańcach, europejskiej polityce, gospodarce, kulturze, a także o fascynacji Europą i ideą Wspólnej Europy. Podczas spotkań podejmowaliśmy także tematy dotyczące najbardziej aktualnych zagadnień i wyzwań politycznych, społecznych i gospodarczych, a w tym spraw dotyczących miejsca i roli Polski oraz Niemiec w UE oraz stosunków polsko-niemieckich w ramach członkostwa w Unii Europejskiej.

W pierwszym w 2010 roku spotkaniu z cyklu "Rozmowy o Europie" – na zaproszenie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Fundacji Konrada Adenauera w Polsce – udział wzięł **Burkhard Balz** polityk niemiecki (CDU), poseł do Parlamentu Europejskiego, członek komisji

gospodarczej i monetarnej PE. W kolejnym spotkaniu z cyklu udział wzięła **Danuta Jazłowiecka**, posłanka do Parlamentu Europejskiego, wiceprzewodnicząca Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy. Następnie, 25 listopada 2010 roku, naszym gościem specjalnym został prof. dr **Christoph Zöpel**, b. sekretarz stanu w federalnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych, publicysta, gliwiczanie. Gościem ostatniego w 2010 roku spotkania był dr **Janusz Onyszkiewicz** b. minister obrony narodowej, poseł do Parlamentu Europejskiego (w latach 2004-2009), wiceprzewodniczący PE (w latach 2004-2007).

Spotkania z cyklu „Rozmowy o Niemczech” z okazji 20. rocznicy zjednoczenia Niemiec

Markus Meckel, 7 września 2010 r., Gliwice
Ehrhart Neubert oraz Hildigund Neubert, 21 września 2010 r., Katowice
Horst Teltschik oraz Janusz Reiter, 25 października 2010 r., Katowice

W 2010 roku przypadała 20. rocznica ponownego zjednoczenia Niemiec, które miało miejsce 3 października 1990 roku. Z tej też okazji Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Friedrich-Ebert-Stiftung zrealizowali cykl spotkań pod wspólnym tytułem "Rozmowy o Niemczech". Do udziału w spotkaniach każdorazowo zapraszaliśmy jedną z osobistości polskiego i niemieckiego życia politycznego i społecznego, która to odegrała znaczącą rolę bądź była świadkiem wydarzeń prowadzących do ponownego zjednoczenia Niemiec, i która z zainteresowaniem przyglądała się procesom zachodzącym w Niemczech po roku 1990. Z zaproszonym gościem rozmawialiśmy o wydarzeniach końca lat 80., o wyzwaniach politycznych, społecznych i gospodarczych, które stały wówczas przed "nowymi" i "starymi" landami, o celach, jakie sobie wyznaczono i ich realizacji, o stosunkach polsko-niemieckich. Spotkania były też próbą podsumowania 20 lat przemian w Niemczech oraz dokonania oceny efektywności podejmowanych w ostatnich dekadach działań na rzecz faktycznego scalenia dwóch odrębnych organizmów. W spotkaniu otwierającym cykl "Rozmowy o Niemczech" – na zaproszenie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Friedrich-Ebert-Stiftung – udział wzięł **Markus Meckel**, polityk niemiecki (SPD), b. minister spraw zagranicznych NRD, b. poseł do Bundestagu, duchowny. Kolejnymi gośćmi, którzy wzięli udział w spotkaniu byli: **dr Ehrhart Neubert** członek opozycji NRD, wieloletni działacz na rzecz praw obywatelskich, pastor oraz **Hildigund Neubert** pełnomocniczka landu Turyngia ds. akt Stasi. Zarówno **Horst Teltschik** niemiecki polityk (CDU), b. doradca kanclerza Helmuta Kohla ds. polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, b. Zastępca Szefa Niemieckiego Urzędu Kanclerskiego, specjalny pełnomocnik ds. negocjacji z Polską (1989 r.), jak i **Janusz Reiter**, Prezes Centrum Stosunków Międzynarodowych, ambasador RP w Niemczech w latach 1990-95, zostali gośćmi ostatniego spotkania z cyklu w 2010 roku.

Konkurs „Dzień z Europoślem”

"Dzień z Europoślem" to konkurs skierowany do nauczycieli i młodzieży woj. śląskiego i opolskiego, w którym główną nagrodą była wizyta Eurodeputowanego w zwycięskiej szkole oraz dofinansowanie organizacji spotkania do wysokości 2000 PLN. Warunkiem otrzymania mini-grantu było zaproponowanie przez szkołę takiego działania (spotkanie, konferencja, konkurs, wystawa, sztuka, warsztaty etc.) dotyczącego tematyki europejskiej (np. idea Partnerstwa Wschodniego, bezpieczeństwo energetyczne, wielokulturowość i Europejskie Stolicy Kultury, ustanawianie prawa unijnego, Traktat Lizboński, Polska Prezydencja), w którym Eurodeputowany był uwzględniony

jako gość honorowy. 3 najlepsze scenariusze zostały nagrodzone, a wybrane szkoły otrzymały dofinansowanie organizacji spotkania. Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej odpowiadał za aranżację spotkania z Europosłem z regionu i ustalenie szczegółów dotyczących terminu jego wizyty. I tak gościem honorowym w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 im. G. Morcinka w Rudzie Śląskiej oraz Zespole Szkół w Wojkowicach został Bogdan Marcinkiewicz, mieszkający w Rybniku inżynier, przedsiębiorca oraz poseł do Parlamentu Europejskiego. Z kolei do Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Gliwicach zawiązała Danuta Jazłowiecka, europosłanka z województwa opolskiego, wiceprzewodnicząca Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

**„Europa dla młodzieży!” – gra symulacyjna
30 listopada 2010 r., Gliwice**

Gra symulacyjna jest projektem Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, skierowanym do młodzieży i studentów z województwa śląskiego w wieku od 16 do 24 lat. Przedstawiana przez nas gra stanowiła formę uczenia się poprzez symulację i odgrywanie ról zgodnie z zaplanowanym scenariuszem, dzięki czemu dała okazję do rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Celem naszej gry było zapoznanie się z procesem uchwalania prawa w Unii Europejskiej. Osoby, które brały udział w grze zajęły miejsce w Parlamencie Europejskim, Radzie Unii Europejskiej lub też zostały korespondentami w Brukseli.

Obszar III

**Popularyzowanie wielokulturowego dziedzictwa Górnego Śląska w myśl motto
„Bez znajomości historii regionu nie można odpowiedzialnie kształtować jego przyszłości
i wzmacniać wzajemnej akceptacji i integracji różnych grup społecznych
oraz identyfikacji mieszkańców z ich regionem”**

„Historia lokalna na przykładzie wybranych powiatów, miast i gmin”

luty-grudzień 2010

**Gmina Grodków, Gmina Leśnica, Gmina Niemodlin, Powiat Oleski, Gmina Chrzastowice,
Gmina Gogolin, Gliwice, Wrocław, Gmina Głuchołazy, Powiat Tarnogórski**

Projekt Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej miał za zadanie przeciwdziałać myśleniu w kategoriach wrogości, które odcisnęło się głębokim piętnem w świadomości ludzi. Społeczeństwu polskiemu, a w szczególności społecznościom zamieszkującym dawne tereny niemieckie, prezentowany jest krytyczny i kompleksowy obraz przeszłości, uwzględniający przede wszystkim kulturową różnorodność Śląska. Realizacja projektu w roku 2010 koncentrowała się przede wszystkim na województwie opolskim.

W roku 2010 projekt realizowały: Gmina Grodków, Gmina Leśnica, Gmina Niemodlin, Powiat Oleski, Gmina Chrzastowice, Gmina Gogolin, Gliwice, Wrocław, Gmina Głuchołazy, Powiat Tarnogórski. W ramach projektu odbyło się 25 wykładów, 1 wycieczka oraz 3 konkursy. Jednym z działań projektu było wydanie publikacji pokonferencyjnej, poprzedzonej sesją popularno-naukową nt. „Wybitni Wrocławianie w wielokulturowej historii miasta”.

Głównym elementem projektu był cykl wykładów, podczas których uczestnicy brali udział w żywych dyskusjach. Szczególnie interesujące były spotkania na temat dziedzictwa kulturowego poszczególnych miejscowości oraz stosunków narodowościowych na Opolszczyźnie. W ramach

projektu mieszkańcy nierzadko po raz pierwszy mieli szansę wypowiedzieć się na temat wydarzeń, których sami byli uczestnikami lub też znali je z przekazów rodzinnych.

Przykładowe tematy spotkań w 2010 roku: „Historia turystyki w Głuchołazach i okolicy. Historia uzdrowiska Bad Ziegenhals”, „Tarnogórcy Hohenzollernowie”, Szlakiem zabytków architektury: Kościół Św. Rocha – niemy świadek dziejów trzech wieków”, „Miejsce metody Sebastiana Kneippa we współczesnym leczeniu uzdrowiskowym”, „Leśnickie ulice i place – dawniej i dziś”, „Zwierzyniec i park w Lipnie – historia i współczesność – twórcy, opiekunowie, entuzjaści”.

W ramach projektu odbyły się również trzy konkursy. Pierwszy organizowany był przez Gminę Grodków oraz Miejską i Gminną Bibliotekę Publiczną w Grodkowie nt.: „Z przeszłości i teraźniejszości Miasta i Gminy Grodków”, drugi przez Starostwo Powiatowe w Oleśnie nt.: „XII Konkurs wiedzy o powiecie oleskim”, natomiast trzeci konkurs został przeprowadzony przez Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Dańcu oraz Publiczne Gimnazjum w Dębskiej Kuźni we współpracy z Urzędem Gminy Chrzastowice oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Chrzastowicach. Zmagania konkursowe odbyły się w dwóch dziedzinach, mianowicie *Plastyka* nt. „Posłannictwo Kapłana w dzisiejszych czasach” oraz *Literatura* nt. „Książd Hubert Szdzy w opowieściach moich dziadków”.

Wycieczka historyczno-krajoznawcza zrealizowana w ramach Historii lokalnej była organizowana przez lokalnych koordynatorów w Grodkowie pod hasłem „Nie znasz, poznasz” i prowadziła trasą Krzyży Pokutnych Gminy Grodków.

Jednym z działań projektu było również wydanie publikacji pokonferencyjnej nt.: „Wybitni Wrocławianie z wielokulturowej historii miasta”, poprzedzonej sesją popularno-naukową o tym samym tytule. Celem konferencji oraz publikacji było i jest promowanie wybitnych postaci świata kultury, nauki i polityki związanych z Wrocławiem poprzez urodzenie, działalność publiczną lub zamieszkanie. Brak świadomości o korzeniach wielokulturowego dziedzictwa Wrocławia, które na przestrzeni wieków tworzyli Polacy, Niemcy, Czesi oraz Żydzi, nierzadko przyczynia się do poczucia kulturowej pustki i braku zakorzenienia w mieście czy regionie. Dlatego tak ważne są wszelkie wysiłki na rzecz jej wypełnienia, ponieważ mają one za zadanie trwale przyczynić się do wzmocnienia więzi Wrocławian z ich małą ojczyzną, a tym samym do rozwoju miasta i regionu.

Znaczący wpływ na owocną współpracę miał bezpośredni kontakt z organizacjami mniejszości niemieckiej oraz przedstawicielami samorządu terytorialnego. Na pomyślny przebieg projektu wpłynęła również w dużym stopniu współpraca koordynatora Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej z lokalnymi koordynatorami oraz Radą Programową.

Johannes Hellmann – wybitna postać Śląskiego Pożarnictwa

29 kwietnia 2010 r.

Opole

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej dąży do budowania świadomości historycznej mieszkańców Śląska, poprzez m.in. popularyzowanie wiedzy na temat wybitnych postaci naszego regionu. Przykładem takiej postaci jest Johannes Hellmann, zasłużony działacz Pożarnictwa Ochotniczego, mającego na Górnym Śląsku wielowiekową tradycję.

Konferencja, organizowana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Oddziałem Wojewódzkim Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Opolu, miała na celu spopularyzowanie postaci Ojca Śląskiego Pożarnictwa, poprzez poszerzenie wiedzy na temat jego życia i działalności, a także Medalu im. Hellmanna.

Poprzez konferencję pragneliśmy przyłączyć się oraz wesprzeć wieloletnie starania Pana Rudolfa Hyli, Prezesa Ochotniczej Straży Pożarnej w Szemrowicach, który jako „zapalony strażak” oraz miłośnik historii lokalnej rozpoczął wraz z Gminą Dobrodzień, m.in. poprzez odsłonięcie tablicy

pamiątkowej ku czci J. Hellmanna, inicjatywę rozpropagowania tej wybitnej postaci oraz reaktywacji prestiżowego medalu im. Hellmanna.

Archiwum Historii Mówionej: www.e-historie.pl

kwiecień-październik 2010

„Archiwum Historii Mówionej-projekt młodzieżowy polegający na tworzeniu portalu internetowego, na którym znajdzie się archiwum historii mówionej mniejszości niemieckiej w Polsce-kontynuacja projektu z 2009 r.

Celem projektu „Archiwum Historii Mówionej 2010” było podniesienie świadomości historycznej wśród młodzieży mniejszości niemieckiej a także wzbogacenie archiwum historii mówionej w postaci strony internetowej: www.e-historie.pl, która istnieje od I edycji projektu, od 2009 r.

II edycja projektu przebiegała w terminie: kwiecień-październik 2010 r., i polegała na rekrutacji młodych ludzi (z województwa opolskiego i z województwa śląskiego) z szeregów mniejszości niemieckiej i jej otoczenia, którzy wyposażeni w sprzęt do rejestracji audio i video przeprowadzili wywiady z członkami starszego pokolenia mieszkańców Śląska.

Poszerzona strona internetowa z wywiadami jest swego rodzaju muzeum historii mówionej, historii regionu Górnego Śląska, zamieszkiwanego przez najbardziej liczną grupę Niemców w Polsce.

Oprócz rejestracji wydarzeń ważnych dla historii mniejszości niemieckiej w Polsce również ważnym jest aspekt edukacyjny młodych ludzi, którzy przeprowadzali wywiady poprzez to chociażby przyczyniali się do redagowania strony internetowej. W roku 2010 szkolenia odbywały się zarówno w woj. opolskim (w Opolu) oraz dla 14 uczestników- w woj. śląskim. W woj. opolskim szkolenia odbyły się w terminach: 8-9 maja oraz 12-13 czerwca 2010 r. W woj. śląskim szkolenie dla 14 uczestników odbyło się natomiast w terminie: 8-9 maja 2010 r.

Projekt składał się z 3 elementów: rekrutacji i szkolenia uczestników, rejestracji wywiadów ze świadkami historii oraz z opracowaniu portalu internetowego z nagraniami uczestników. Po zakończeniu etapu przeprowadzania wywiadów ze świadkami historii oraz obróbki technicznej nagranych materiałów, jak również umieszczenia wywiadów na portalu internetowym poświęconym temu projektowi, w dniach 17-19 września 2010 r. uczestnicy projektu "Archiwum Historii Mówionej" udali się z wizytą do Drezna i Budziszyna. Podczas tej trzydniowej podróży mieli okazję nie tylko podziwiać wspaniałą architekturę i zabytki Saksonii, ale przede wszystkim poznać historię tego regionu, zwrócić uwagę na położenie mniejszości serbsko-łużyckiej w Niemczech oraz dowiedzieć się na temat pracy gabinetu Kancelarii Premiera Saksonii p. Stanisława Tillicha.

Plebiscyt „MOSTY DIALOGU promujący wielokulturowość województwa opolskiego”

kwiecień-grudzień 2010

Celem I edycji plebiscytu **MOSTY DIALOGU 2010** było kreowanie i kształtowanie pozytywnego wizerunku Województwa Opolskiego, poprzez promocję wielokulturowości regionu. Plebiscyt „Mosty Dialogu 2010” miał za zadanie wydobyć na światło dzienne teraźniejszość województwa opolskiego pod kątem współczesnego wizerunku województwa otwartego i atrakcyjnego.

Priorytetem projektu było ukazanie opinii publicznej Województwa Opolskiego przez pryzmat, różnorodności kulturowej i narodowościowej, konsekwencje, jakie niesie ze sobą funkcjonowanie w wielokulturowym regionie Śląska Opolskiego.

W ramach projektu powołana została **Kapituła Plebiscytu**. W Kapitułę zasiadali: Teresa Kudyba, Prezes Zarządu Radia Opole S.A, Krzysztof Zyzik, Redaktor Naczelny Nowej Trybuny Opolskiej, 2 przedstawiciele organizacji mniejszości niemieckiej w województwie opolskim: Bernard Gaida, Przewodniczący Zarządu ZNSSK w Polsce oraz Norbert Rasch, Przewodniczący Zarządu Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim, Urszula Zajączkowska, Dyrektor Muzeum Śląska Opolskiego, prof. dra Krystyna Czaja, Rektor Uniwersytetu Opolskiego, Jan Korzeniowski, Prezes Stowarzyszenia Romów w Województwie Opolskim. Oprócz tego w skład Kapituły Konkursowej weszli: Józef Sebesta, Marszałek Województwa Opolskiego jako Współprzewodniczący Kapituły, Ryszard Galla, Prezes Zarządu DWPN, Poseł na Sejm RP, jako drugi Współprzewodniczący Kapituły. Kapituła Plebiscytu obradowała w następujących terminach: I Posiedzenie Kapituły: 21 czerwca 2010 r., II Posiedzenie Kapituły: 26 lipca br., III Posiedzenie Kapituły: 8 września br., IV Posiedzenie Kapituły: 15 listopada br. i miała decydujący wpływ na kształt merytoryczny Mostów Dialogu 2010.

Uroczysta Gala wręczenia „Mostów Dialogu 2010” odbyła się dnia 8 grudnia 2010 r., na Górze Św. Anny, w nowo odrestaurowanej sali konferencyjnej Domu Pielgrzyma. Miejsce organizacji gali wręczenia nagród miało charakter symboliczny – to miejsce ważne ze względu na swą specyfikę kultu religijnego dla wszystkich mieszkańców woj. opolskiego, niezależnie od przynależności narodowościowej czy etnicznej. Mosty Dialogu 2010 zostały przyznane w trzech Kategoriach Konkursowych: Ludzie (zwycięzcą został Pastor Henryk Schröter), Instytucje (Dobrodzieński Ośrodek Kultury), Organizacje Pozarządowe (Caritas Diecezji Opolskiej). Kryteriami przyznania tych nagród były m.in.:

- działania na rzecz promocji edukacji regionalnej
- promocja różnych nurtów kultury w mediach regionalnych
- działania na rzecz integracji regionalnej i tolerancji
- prowadzenie badań naukowych dotyczących historii Województwa Opolskiego, pod względem jego wielokulturowości
- działania na rzecz zachowania i popularyzacji historii lokalnej-swojej małej ojczyzny
- animacja środowiska lokalnego-większości z mniejszościami
- działania na rzecz promocji mniejszości w regionie i w kraju

Prócz tego zostały przez Kapitułę przyznane dwie nagrody specjalne: **Złote Mosty Dialogu 2010** za szczególny wkład w polsko-niemieckie pojednanie i rozwój Śląska, w tym szczególny sposób rozwój Śląska Opolskiego dla Kanclerza dra Helmuta Kohla oraz Premiera Tadeusza Mazowieckiego.

**"REGIOatorium – cykl spotkań warsztatowo-seminaryjnych
nt. edukacji regionalnej w teorii i praktyce"
maj-grudzień 2010
województwo opolskie**

Dużym powodzeniem cieszył się projekt pn: „REGIOatorium czyli cykl spotkań warsztatowo-seminaryjnych nt. edukacji regionalnej w teorii i praktyce”, w ramach którego DWPN organizował szkolenie dla nauczycieli.

Ogólnym celem projektu było przygotowanie nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych województwa opolskiego do pracy z dziećmi i młodzieżą pod kątem kreatywnego przekazywania im wiedzy o regionie, i tym samym przygotowania ich do świadomego życia społecznego i obywatelskiego. Projekt "REGIONatorium" cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem ze strony środowiska nauczycielskiego, co świadczyło o tym, iż cztery 15-osobowe grupy zostały utworzone w bardzo krótkim czasie, a lista rezerwowa była bardzo długa.

Celem projektu było także, aby edukacja regionalna przygotowała nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych, które pomogą zdobyć uczniom wieloaspektową wiedzę o regionie, dostrzec znaczenie Śląska oraz brać świadomy udział w życiu kulturowym, społecznym i gospodarczym środowiska lokalnego. Poprzez projekt ukazaliśmy, iż edukacja regionalna ma dotyczyć nie tylko szkoły, ale ma pogłębiać wśród uczniów wyczerpanie do poszukiwania źródeł wiadomości, udoskonalenie sposobów uczenia się, wzbogacenie form komunikowania się i zainteresowania historią swojego regionu.

Nauczyciele uczestniczyli pod okiem ekspertów w wykładach oraz pracy warsztatowej, których efektem było dzielenie się różnymi pomysłami na przygotowanie ciekawych zajęć edukacyjnych, dni regionalnych, rajdów, wycieczek, projektów uczniowskich, jak i konkursów regionalnych.

Spotkania prowadzone były przez znawców tematyki regionalnej, a uczestnicy pracowali m.in. z takimi narzędziami metodycznymi jak: płyta DVD: "Archiwum Historii Mówionej: www.e-historie.pl"; mapa historycznego Górnego Śląska oraz publikacja "Górny Śląsk. 20 historii z XX wieku", które też otrzymał nieodpłatnie każdy z uczestników szkolenia.

Projekt "REGIONatorium" otrzymał same dobre i bardzo dobre opinie nauczycieli, dlatego też DWPN pragnie jego kontynuacji również w roku 2011, tym bardziej, że liczba zainteresowanych była bardzo duża.

**„Cykl spotkań edukacyjnych na temat historii regionu”
od 1 lipca do 15 grudnia 2010 r.
województwo opolskie**

Celem projektu było zapoznanie szerokiego kręgu lokalnej społeczności z przeszłością ich najbliższego otoczenia, wskazanie korzeni regionu, w którym mieszkają oraz ukazanie wzajemnego przenikania się wielu kultur, w życiu danej miejscowości, gminy, powiatu. Dzięki spotkaniom możliwe było poszerzeniu wiedzy mieszkańców województwa opolskiego, a co za tym idzie kształtowaniu się w świadomości społeczności lokalnej poczucia przynależności regionalnej.

Projekt przyczynił się do przedstawienia wielokulturowej historii regionu, bogatego dziedzictwa kulturowego oraz tradycji obszarów, zamieszkałych przez grupy różne kulturowo i etnicznie na przykładzie wybranych powiatów, miast i gmin. Spotkania edukacyjne wspierały integrację różnych grup ludności w nich uczestniczących, poprzez rzeczową konfrontację z historią lokalną oraz wspierały rozwój młodej, otwartej i zainteresowanej dziedzictwem kulturowym regionu elity, gdyż w projekcie uczestniczyła w dużej mierze młodzież. Pozalekcyjny charakter spotkań, przyczynił się do rozwoju w młodych mieszkańcach poczucia utożsamiania się ze swoją „małą ojczyzną”, a co za tym idzie pielęgnowania i zachowania tak cennego dziedzictwa kulturowego.

Zrealizowano w sumie 12 spotkań edukacyjnych, w których wzięło łącznie udział 541 osób. Spotkania odbywały się na terenie województwa opolskiego, m.in. w takich miejscowościach, jak: Uszyce, Zębowice, Niwki, Niemodlin, Prudnik, Gogolin. Przykładowe tematy spotkań to: „Historia dworku Braci Szkolnych w Uszycach”, „Początki nauczania języka niemieckiego po 1989 r. na terenie Gminy Chrząstowice”, „Śląski Kopciuszek, czyli dzieje Joanny Gryczik, Hrabiny Schaffgotsch z Kopic”, „Z historii gogolińskiej przedsiębiorczości w latach 1892-1945”.

Cykl prezentacji wystawy
„Eduard Pant – zwycięzca po latach.
Opowieść o polityku i człowieku polsko-niemieckiego pogranicza”

Wystawa prezentuje nie tylko tragiczną historię życia i działalności Eduarda Panta, który był prześladowany przez nacjonalistyczne ugrupowania polskie, zaś przez niemieckich nacjonalistów nazwany zdrajcą – w wystawie główny bohater przedstawiony jest przede wszystkim jako polityk, wizjoner i nieugięty orędownik polsko-niemieckiego porozumienia. Każdorazowo w ramach otwarcia wystawy odbyła się dyskusja z udziałem historyków i ekspertów tematu poświęcona Eduardowi Pantowi i 20-leciu międzywojennemu oraz przedstawianie teatralne – fragmenty sztuki „Senator”. „Senator” to jedna z ostatnich sztuk napisanych przez nieżyjącego już zabrzańskiego dramaturga Stanisława Bieniasza. Ukazane w niej zostały ostatnie lata życia Eduarda Panta przedwojennego senatora RP, posła do Sejmu Śląskiego. Pant był chrześcijańskim demokratą, przez pewien czas liderem mniejszości niemieckiej, politykiem lojalnym wobec Rzeczypospolitej, zdecydowanym oponentem Hitlera. Spotkania składając się z trzech części (wystawa, dyskusja, fragmenty sztuki „Senator”) odbyły się cztery razy zarówno na Górnym jak i na Dolnym Śląsku:

10 lutego 2010r., Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera, Opole

17 listopada 2010 r., Teatr Korez w Katowicach

9 grudnia 2010 r., Dom Kultury w Nysie

10 grudnia 2010 r., Centrum Kultury "Zamek w Toszku"

Nagranie słuchowiska pt. „Senator”
element edukacyjny wspierający wystawę „Eduard Pant – zwycięzca po latach.
Opowieść o polityku i człowieku polsko-niemieckiego pogranicza”

W listopadzie 2010 r. nagrane zostało słuchowisko fragmentów sztuki „Senator” pióra Stanisława Bieniasza. Słuchowisko było elementem edukacyjnym uzupełniającym wystawę „Eduard Pant...”, wspierającym jej ideę rozpowszechniania wiedzy o postaciach pochodzących z Górnego Śląska, działającym na rzecz porozumienia polsko-niemieckiego. Słuchowisko, które odczytali reżyser oraz aktorzy z Teatru Polskiego z Bielsko Białej, nagrane zostało w Radiu Opole. Taka forma akustycznego elementu edukacyjnego wzbogaca przekazanie tematu w sposób ciekawy i innowacyjny. Wśród młodszej generacji słuchowisko cieszyło się ogromnym zainteresowaniem, pozwoliło przeżyć historię lub wydarzenia zarówno sensualnie/zmysłowo jak i mentalnie. Świetnie nadawało się ono także do przekazania w sposób niekonwencjonalny treści uczniom podczas zajęć szkolnych. Czas trwania nagrania odpowiada długości nie całej lekcji szkolnej, toteż pozostaje czas na krótkie tematyczne wprowadzenie przed prezentacją. Nagranie jest w języku polskim.

Cykl prezentacji wystawy
„Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach, miejscach“

Zapraszając do oglądania wystawy, uczestnictwa w dyskusji nt. Międzywojennych losów Górnego Śląska oraz udziału w wycieczce szlakiem dawnej polsko-niemieckiej granicy na Górnym Śląsku, zaproponowaliśmy dzisiejszym mieszkańcom regionu podróż w czasie; odwiedzający wystawę

mogli przenieść się w lata 20. i 30. ubiegłego wieku, po to, by wyobrazić sobie, co podział regionu oznaczał dla Górnoszlązaków Anno Domini 1922. Uczestnicy mieli także okazję pogłębić swoją wiedzę na temat wielonarodowej i wielokulturowej przeszłości Górnego Śląska; która ma ogromne znaczenie dla współczesnego obrazu postrzegania regionu oraz jego aktualnych możliwości. Prezentacje wystawy zarówno przybliżyły mieszkańcom regionu, jak i spopularyzowały wśród nich temat historycznej granicy, jaka dzieliła Śląsk w latach 1922-1939. Zaprezentowana wystawa stanowiła też, szczególnie w kontekście nauczania o historii regionu, alternatywą propozycję dla nauczycieli, którzy mogą posiłkować się ciekawą bazą w nauczaniu o historii regionu. Uzupełnieniem prezentacji wystawy był pokaz filmu dokumentalnego "Górny Śląsk. Podróż granicą" będącego filmową podróżą retro, w którą udaliśmy się repliką Mercedesa z 1939 roku. Producentem filmu był Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej; reż. Teresa Kudyba. Spotkania składały się z trzech części (wystawa, dyskusja, wycieczka szlakiem dawnej granicy polsko-niemieckiej) odbyły się dwa razy na Śląsku:

8 czerwca 2010 r., Dom Kultury w Ozimku

18 listopada 2010 r., Miejskie Centrum Kultury w Mysłowicach

**Wycieczki szlakiem dawnej polsko-niemieckiej granicy Górnego Śląska
i warsztaty nt. „Historia i wielokulturowość Górnego Śląska ze szczególnym
uwzględnieniem roli niemieckiego dziedzictwa kulturowego”**

22 czerwca 2010 r., Gliwice

14 czerwca 2010 r., Gliwice

27 września 2010 r., Zabrze

Warsztaty przygotowane w kontekście wystawy DWPN „Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach i miejscach” poświęcone były zarówno podróży wzdłuż granicy wytyczonej w latach 20. XX wieku (omówieniu historycznego kontekstu), jak i podjęciu tematu tożsamości górnośląskiej czy tolerancji w odniesieniu do złożonej wielokulturowości regionu. Dla nauczycieli i osób pracujących z młodzieżą była to także szczególna okazja do poznania i przygotowania koncepcji do dalszej pracy z tematem. Warsztaty poprowadziła profesjonalna trenerka, Magdalena Mazik-Gorzelańczyk (prezes Fundacji Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego we Wrocławiu, wieloletnia trenerka w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Mikuszewie, specjalistka w tematyce polsko-niemieckich wymian młodzieży). Warsztaty każdorazowo poprzedziła blisko trzygodzinna wycieczka szlakiem dawnej granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku. Ciekawym może być fakt, iż w 2010 roku po raz pierwszy wyruszyliśmy nową trasą przez Bytom, Piekary Śląskie i Tarnowskie Góry. Projekt skierowany był przede wszystkim do nauczycieli – historii, wiedzy o społeczeństwie, języka niemieckiego, wychowawców i dyrektorów szkół, jak i osób pracujących z młodzieżą. Trasa wycieczki prowadziła przez dawne przygraniczne miejscowości, które w latach 1922-1939 należały do niemieckiej części Górnego Śląska (Gliwice, Zabrze, Zaborze, Biskupice) oraz do części polskiej (Pawłów Kończyce, Ruda, Rudzka Kuźnica). W czasie tej krótkiej podróży przekroczono aż osiem razy granicę, która w międzywojniu dzieliła nasz region. Po drodze zaplanowanych było kilka przystanków w miejscach szczególnie kuriozalnego wytyczenia owej granicy. Podczas wycieczki opowiadano także m.in. jak wyglądała codzienność na ówczesnym polsko-niemieckim pograniczu. Poprzez wycieczkę chcieliśmy przybliżyć ten prawie całkowicie zapomniany rozdział historii górnośląskiej, kiedy to zrosnięty od stuleci, wielokulturowy region

przez 17 lat musiał funkcjonować w ramach dwóch organizmów państwowych. Uczestnictwo w wycieczce było swoistą *podróżą w czasie* – przeniesiono się w lata 20. i 30. po to, aby wyobrazić sobie, co taki podział regionu mógł także na co dzień oznaczać dla żyjących wówczas Górnolązaków. Równocześnie chcieliśmy zwrócić uwagę na pozytywny wpływ integracji europejskiej i stopniowy zanik znaczenia granic państwowych, a także swobodę podróżowania w ramach UE.

**Konferencja Towarzystwa Porozumienia Polsko-Niemieckiego (gdpv) pt.:
„Dziedzictwo kulturowe polsko-niemieckiego pogranicza na Górnym Śląsku”
10-13 czerwca 2010 r.**

W dniach 10-13 czerwca 2010 roku w Gliwicach odbyła się kolejna konferencja Towarzystwa Porozumienia Polsko-Niemieckiego (gdpv), której współorganizatorem był Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej. Temat tegorocznego spotkania brzmiał "Dziedzictwo kulturowe polsko-niemieckiego pogranicza na Górnym Śląsku". Podczas konferencji dyskutowana była sytuacja mniejszości niemieckiej na Śląsku oraz historia polsko-niemieckiej granicy XX wieku. Punkt ciężkości spotkania skierowany był również na problemy z narodowością i tożsamością dzisiejszych mieszkańców Górnego Śląska. Uczestnicy konferencji udali się również w krajoznawczą podróż po regionie, m.in. wzdłuż polsko-niemieckiej granicy z lat 20-tych XX wieku oraz wzięli udział w interaktywnych zajęciach grupowych.

**HAUSbesuche – spotkania DOMowe.
Polska i niemiecka kultura w dialogu**

23 marca 2010 roku – **Basil Kerski**

15 kwietnia 2010 roku – **Artur Becker**

11 czerwca 2010 roku – **Wojciech Wieliński**

18 czerwca 2010 roku – **Margaux Kier**

14 września 2010 roku – **Ute Badura i Ewa Misiewicz**

9 grudnia 2010 roku – **Wojciech Kuczok**

Organizowany z powodzeniem od 2009 roku cykl "HAUSbesuche - spotkania DOMowe" miał na celu przybliżenie szerokiemu gronu odbiorców tematyki wspólnej, polsko-niemieckiej historii Górnego Śląska oraz prezentację dokonań w przestrzeni kultury i sztuki zarówno niemieckiej jak i polskiej, jak również inspirowanie uczestników do zastanowienia się nad swoją tożsamością oraz prześledzenia obecnego rozwoju kulturalnego w Niemczech. Referenci zapraszani do udziału w projekcie to niemieccy twórcy kultury, którzy urodzili się w Polsce lub odwrotnie.

Gościem pierwszego spotkania w 2010 roku był **Basil Kerski** – urodzony w Gdańsku politolog, dziennikarz oraz redaktor naczelny polsko-niemieckiego magazynu „Dialog”, który od trzydziestu lat mieszka i pracuje w Berlinie. Podczas moderowanej dyskusji, która odbyła się w Instytucie Filologii Germańskiej w Katowicach, gość wspominał swoje dzieciństwo, rodzinę, życiowe koleje, pozwolił zajrzeć za kulisy pracy redaktora naczelnego, przede wszystkim jednak opowiadał o Berlinie - metropolii, która stała się jego małą ojczyzną. Gość przybliżył również gościom spotkania swoje przemyślenia na temat tej wielomilionowej metropolii przeplatając je odczytem fragmentów swej książki "Homer na placu Poczdamskim. Szkice polsko-niemieckie".

W niezwykle, pełnym niepowtarzalnego klimatu miejscu – Jazzclubie Hipnoza w Katowicach 15 kwietnia odbyło się spotkanie z **Arturem Beckerem**, prozaikiem, poetą, eseistą, tłumaczem,

który od 26 lat mieszka w Niemczech. Podczas moderowanej rozmowy ten najbardziej znany, niemieckojęzyczny pisarz opowiadał m.in. o wysokiej kulturze dyskusji w Polsce, o tym, na czym polegają zadania współczesnej literatury oraz odczytał fragmenty swojej ukazanej po raz pierwszy w języku polskim powieści pt. "Kino Muza" oraz (jeszcze nieprzetłumaczonej) "Nóż w wódzie. Pieśń o topielcach".

Gościem trzeciego spotkania w ramach cyklu "HAUSbesuche – spotkania DOMowe" w 2010 roku był dziennikarz Gazety Wyborczej, **Bartosz Wieliński**, rodowity katowiczaniek, warszawiak z wyboru i były berlińczyk. Podczas rozmowy z gościem poruszone zostały takie tematy jak: tożsamość regionalna, doświadczenia korespondenta zagranicznego Gazety Wyborczej oraz wskazówki i obserwacje dotyczące (prze)życia Polaka w Berlinie. Przed rozmową z Bartoszem Wielińskim odbył się pokaz filmu dokumentalnego należącego do cyklu programów Telewizji Polskiej Etniczne klimaty pt. "Polacy? Berlińczycy?".

Margaux Kier, urodzona w Bydgoszczy, a wychowana w Kolonii (Niemcy) artystka, piosenkarka, z zawodu chirurg, która od ponad 10 lat występuje na scenie wraz z założonym przez siebie zespołem "Margaux & die Banditen" z polskim i niemieckim repertuarem piosenki aktorskiej, została gościem czwartego spotkania z cyklu „HAUSbesuche – spotkania DOMowe” 18 czerwca br. w Gliwicach. Obok rozmowy z Margaux na temat jej korzeni, twórczości, polsko-niemieckich kolei losu oraz jej dwóch serc – polskiego i niemieckiego – piosenkarka zaprezentowała publiczności podczas kameralnego koncertu próbkę swej artystycznej twórczości. Margaux na kontrabasie towarzyszył Daniel Speer – wyśmienity twórca, wyjątkowo wielostronny, oryginalny i kreatywny muzyk jazzowy.

Termin kolejnego z cyklu spotkania pokrył się z organizowaną w tym czasie Polsko-Niemiecką Akademią Dziennikarską. Późnym popołudniem 14 września w Muzeum w Gliwicach odbył się pokaz filmów i spotkanie z dwiema reżyserkami – **Ewą Misiewicz** oraz **Ute Badurą**. Pierwszym zaprezentowanym obrazem filmowym był „Dom na granicy”, w którym reżyserka Ewa Misiewicz prezentuje historię Polaków wysiedlonych z Kresów Wschodnich i Niemców wydalonych z Dolnego Śląska do miejscowości wokół Jeleniej Góry. Film dokumentalny „Wyjątkowi w każdym calu” autorstwa Ute Badury powstał jako projekt szkolny dwujęzycznej klasy licealnej na Śląsku Opolskim, której uczniowie ze względu na swoje pochodzenie posiadają zarówno polskie jak i niemieckie obywatelstwo. W filmie uczniowie odpowiadają na pytania: 'Co nas wyróżnia?', 'Gdzie chcemy żyć?', 'Kim jesteśmy?' albo 'O czym marzymy?'.

Gościem ostatniego w 2010 roku spotkania został **Wojciech Kuczok**, urodzony w Chorzowie poeta, prozaik, scenarzysta, krytyk filmowy, który w 2004 roku otrzymał Paszport "Polityki" w dziedzinie literatury za powieść "Gnój" oraz literacką Nagrodę Nike 2003 dla najlepszej książki. Jest autorem scenariusza do filmu "Pręgi", który w 2004 roku zdobył "Złote Lwy" na 29. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni oraz był polskim kandydatem do Oscara w kategorii "Najlepszy Film Nieanglojęzyczny". Podczas spotkania, które odbyło się w Klubie Muzycznym 2B3 w Katowicach, autor przybliżył publiczności okoliczności powstawania swej najnowszej książki pt.: „Spiski. Przygody tatrzańskie”, ujawniając tym samym swoją fascynację fauną i florą Tatr, gwarą i kulturą podhalańską. Podczas moderowanej dyskusji gość specjalny opowiadał m.in. o tym, że literatura jest rodzajem symfonii rozkwitającej w jego głowie oraz o stylu i wszelakich kwestiach językowych towarzyszących pisarzowi podczas jego pracy.

ROK HORSTA BIENKA 2010 w Gliwicach **Pierwsza i druga odsłona**

W roku 2010 przypadała 80. rocznica urodzin oraz 20. rocznica śmierci wielkiego gliwickiego pisarza, autora gliwickiej tetralogii – Horsta Bienka. Na ten jubileusz Dom Współpracy Polsko-

Niemieckiej wraz z Partnerami podjął się organizacji Roku Horsta Bienka, na który składał się cykl wydarzeń kulturalnych poświęconych temu autorowi. Pragniemy w ten czas ożywić pamięć o pisarzu, jego dziełach, jego rodzinnym mieście. Wierzymy, że dla mieszkańców Gliwic i okolic jubileusz ten stał się okazją do zapoznania się bądź też pogłębienia wiedzy o tym znakomitym pisarzu.

Nasz projekt podzielony został na odsłonę pierwszą – trwającą od lutego do czerwca 2010 roku oraz drugą – trwającą od września do grudnia 2010 roku. W pierwszej odsłonie odbyły się następujące przedsięwzięcia kulturalne:

- "Geburtstag Horsta Bienka. Bienek literacki, Bienek filmowy" – uroczysta prezentacja wystawy "Słowa, moje spadochrony. Horst Bienek 1930-1990" oraz dyskusja z okazji przypadającej 80. rocznicy urodzin pisarza
- "Obrazy powstają z dymu, snu i płomieni" – odczyt sceniczny w języku niemieckim fragmentów dzieł autora
- Warsztaty teatralne, fotograficzne, plastyczne i pisarskie dla młodzieży

Świętowanie jubileuszu urodzin Horsta Bienka rozpoczęliśmy w lutym 2010 ogłaszając konkurs plastyczny oraz II edycję konkursu literackiego „Gliwice i Górny Śląsk, jako wspólne polsko-niemieckie dziedzictwo kulturowe”. Konkursy skierowane były do młodych ludzi interesujących się polsko-niemieckimi tematami z obszaru historii i kultury Górnego Śląska oraz Gliwic – rodzinnego miasta Horsta Bienka. Zadaniem uczestników konkursu literackiego było napisanie pracy w dowolnej formie literackiej, przy czym prace miały tematycznie dotyczyć Gliwic lub regionu Górnego Śląska w kontekście szeroko pojętej tematyki polsko-niemieckiej. Konkurs plastyczny był uzupełnieniem konkursu literackiego i polegał na stworzeniu ilustracji (techniką dowolną) inspirowanych tematyką poruszaną w twórczości Horsta Bienka. Uroczyste wręczenie nagród głównych – wysokiej jakości netbooków oraz premiera publikacji powstałej z najlepszych literackich i plastycznych prac konkursowych odbyła się 10 grudnia 2010 roku.

7 maja 2010 roku minęła 80. rocznica urodzin gliwickiego pisarza. Z okazji tego jubileuszu w księgarni "Traffic Club" w Centrum Handlowym Forum w Gliwicach, odbył się „Geburtstag Horsta Bienka. Bienek literacki. Bienek filmowy”, czyli uroczysta prezentacja wystawy "Słowa, moje spadochrony. Horst Bienek 1930-1990" oraz dyskusja. Rozmówcami byli Krzysztof Karwat, publicysta i krytyk literacki oraz Jan F. Lewandowski, historyk, historyk kina, krytyk filmowy, dziennikarz i publicysta.

11 maja 2010 roku w klubie kulturalnym "Perełka" (ul. Studzienna 6, Gliwice) odbył się odczyt sceniczny w języku niemieckim ku czci niemieckiego pisarza Horsta Bienka pod tytułem "Obrazy powstają z dymu, snu i płomieni". Publiczność spotkania, na którą składało się zarówno młode, jak i starsze pokolenie mieszkańców Górnego Śląska, zapełniła po brzegi całą salę klubu. Życie i twórczość pisarza rozkwitły w wyobraźni uczestników, gdy Oskar Ansell (recytator) i Theo Jörgensmann (klarnet) zabrali ich w podróż do "ciemnej krainy" Bienka, w której urodził się autor. Podczas montażu tekstów proza i poezja Bienka przeplatane były muzyką. Recytator zaprezentował portret Bienka i jego twórczość za pomocą kolażu różnych dzieł autora. Odczyt sceniczny zakończył się rozmową między uczestnikami a gośćmi z Niemiec.

W ramach Roku Horsta Bienka podjęliśmy się także zorganizowania warsztatów dla młodzieży w formie interdyscyplinarnych spotkań nt. fotografii, rysunku, aktorstwa i pisarstwa, które na nowo i trwale przywróciłyby pamięć o Horście Bienku dla dzisiejszych mieszkańców miasta. Każdy

z warsztatów trwał dwa dni i rozpoczął się w majowy weekend piątkowym popołudniem, a każda z czterech grup tematycznych liczyła ok. 9-12 osób. Dodatkowo dołożyliśmy wszelkich starań, aby trenerzy poszczególnych dziedzin byli specjalistami w swojej dziedzinie. Pierwsze godziny każdego ze spotkań poprowadziła Ilona Copik – polonistka, kulturoznawczyni i doktorantka w Instytucie Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego. Przedstawiła ona prezentację, podczas której uczestnicy mogli zapoznać się z biografią Horsta Bienka i wydarzeniami historycznymi towarzyszącymi pisarzowi, które to ukształtowały i stanowią o charakterze jego twórczości.

Pierwsze z warsztatów, które odbyły się 14 i 15 maja w Centrum Edukacyjnym im. Jana Pawła II w Gliwicach, poprowadził Dariusz Jezierski, scenarzysta i reżyser teatralny, twórca Teatru Nowej Sztuki i studia teatralnego Pro Forma, dziennikarz, pedagog, organizator festiwalu teatralnych. Celem warsztatów był ogólny rozwój teatralny młodych ludzi, zainteresowanych poszerzeniem swoich umiejętności artystycznych oraz tych, którzy planowali związać swoją przyszłość z przestrzenią sceniczną. Na warsztaty przybyło 13 uczestników, głównie z okolicznych gimnazjów, którzy mieli już do czynienia z teatrem, ich pasją jest aktorstwo i którzy pragnęli w sposób kreatywny spędzić czas. Dzięki warsztatom jego uczestnicy mieli możliwość rozwinąć swoją kreatywność, zdobyć doświadczenie w pracy nad tekstem oraz pracy w grupie, świadomej pracy nad głosem, pokonać nieśmiałość oraz rozwinąć indywidualne zdolności.

Kolejne trzy warsztaty odbyły się 21 i 22 maja 2010 roku. Warsztaty pisarskie, które miały na celu odkrycie i indywidualne rozwinięcie pisarskiego rzemiosła każdego uczestnika, poprowadził Lesław Nowara, poeta i aforysta, członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, współzałożyciel Klubu Literackiego w Gliwicach. Wspaniale wyposażona Galeria Sztuki Współczesnej „Está” okazała się być strzałem w dziesiątkę, jeżeli chodzi o dogodność położenia i wystrój, który gwarantował przyjazną i twórczą atmosferę. Celem naszych warsztatów było wprowadzenie do świata twórczego pisania, rozwijanie wyobraźni i umiejętności pisarskich uczestników oraz poznanie różnych form kreatywnego pisania.

Warsztaty fotograficzne i plastyczne odbyły się w siedzibie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach. Jedną z części zajęć, oprócz wprowadzenia dokonanego przez Ilonę Copik, były wycieczki krajoznawcze śladami Horsta Bienka po Gliwicach, podczas których można było poznać miejsca odwiedzane przez młodego pisarza, które wiele lat później opisał w swoim dziele pt. „Podróż do krainy dzieciństwa”, przejść się dawną Strachwitz-Straße (dzisiaj ulica Nowy Świat), miejscem zamieszkania bohaterów „Pierwszej polki”, czy dokładniej przyjrzeć się Gliwicom jako miastu pogranicza o bogatej historii i dorobku kulturowym. Przewodnikiem wycieczek został Dawid Smolorz, wieloletni współpracownik Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, germanista oraz tłumacz. Wycieczki miały na celu wypróbowanie świeżo zdobytej wiedzy nt. technik fotografii i rysunku w tzw. „terenach”. Galeria zdjęć oraz obrazów wykonanych podczas warsztatów znajduje się na stronie www.haus.pl.

Fotoreporter Katowickiej Gazety Wyborczej, Bartłomiej Barczyk, którego miła aparycja i przyjemne usposobienie odbyły się pozytywnie na atmosferze zajęć, został prowadzącym warsztatów dotyczących sztuki fotografii. Jedenaścioro fotoamatorów z okolicznych gimnazjów przybyło na warsztaty, aby w oryginalny i profesjonalny sposób przyswoić i usystematyzować swoją wiedzę na temat fotografii. Atutem warsztatów był ich skoncentrowany na praktyce, nieprzeładowany suchą teorią, sposób prowadzenia. Prowadzący omówił m.in. zagadnienia z podstaw fotografii, obsługi aparatu, obróbki zdjęć, przede wszystkim jednak inspirował do fotografowania. Wszystkie zdjęcia wykonane podczas zajęć można obejrzeć na stronie internetowej www.haus.pl.

Podczas dwudniowych warsztatów plastycznych, które poprowadziła Magdalena Sontag, z wykształcenia i pasji historyk sztuki, plastyk, z zawodu muzealnik, uczestnicy wykonywali obrazy na desce tradycyjną techniką malarską, znaną od wieków, ale będącą zapewne nową dla uczestniczących w warsztatach – temperą jajeczną. Technika ta pozwoliła na połączenie

w jednym dziele wymagającej formy z intrygującą treścią. Również prace plastyczne wykonane przez młodych artystów można obejrzeć na stronie www.haus.pl.

Na drugą odsłonę Roku Horsta Bienka składały się następujące wydarzenia kulturalne:

- II edycja konkursu literackiego "Gliwice i Górny Śląsk jako wspólne polsko-niemieckie dziedzictwo kulturowe. Poszukujemy nowego Horsta Bienka"
- Konkurs plastyczny inspirowany tematyką twórczości Horsta Bienka
- BienkoBUS promujący obchody Roku Horsta Bienka oraz dorobek pisarski autora
- Sobotnie wycieczki "Śladami Horsta Bienka"
- Warsztaty dla nauczycieli przeprowadzone w odniesieniu do twórczości autora
- Sztuka teatralna na podstawie powieści Horsta Bienka pt. "Pierwsza polka"
- Przegląd filmów autorstwa Horsta Bienka i innych twórców
- Uroczyste zakończenie Roku Horsta Bienka oraz wręczenie nagród zwycięzcom II edycji konkursu literackiego "Gliwice i Górny Śląsk jako wspólne polsko-niemieckie dziedzictwo kulturowe. Poszukujemy nowego Horsta Bienka" i konkursu plastycznego.

Poprzez nowatorski i śmiały projekt, jakim był BienkoBus, pragnęliśmy oddać hołd piewcy Gliwic, ożywić pamięć i poszerzyć znajomość jego twórczości. BienkoBus, promujący obchody Roku Horsta Bienka, który na gliwickich drogach pojawił się w sierpniu 2010 roku, to nietypowy autobus komunikacji miejskiej, w którym znaleźć można było informacje dotyczące życia autora oraz fragmenty tetralogii gliwickiej. Oprócz tego na ekranie, znajdującym się w środku pojazdu, wyświetlana była prezentacja na temat biografii autora oraz planowanych przez DWPN i Partnerów imprez poświęconych temu gliwickiemu pisarzowi w trakcie drugiej odsłony Roku Horsta Bienka. Pasażerowie podróżujący po Gliwicach otrzymali więc szansę, by móc miło i pożytecznie spędzić czas pomiędzy kolejnymi przystankami. BienkoBus zakończył swe zadanie w grudniu 2010 roku.

W związku z dużym zainteresowaniem i licznymi prośbami płynącymi do nas ze strony kadry nauczycielskiej regionu Górnego Śląska 5 listopada 2010 roku zorganizowaliśmy warsztaty skierowane do nauczycieli i przeprowadzone w odniesieniu do twórczości Horsta Bienka i życiorysu samego autora, które to, naszym zdaniem, mogą stać się źródłem inspiracji i wielu ciekawych pomysłów na przeprowadzenie projektów edukacyjnych dla młodzieży. W czasie trwania warsztatów, które wspólnie poprowadzili edukatorzy i profesjonalni trenerzy – Janusz Berdzik oraz Olgierd Neyman, przybliżona została sylwetka gliwickiego pisarza oraz sposoby wprowadzania tej postaci jako tematu zajęć szkolnych. Pozytywne przyjęcie tego typu przedsięwzięcia utwierdziły nas w przekonaniu, iż przeprowadzenie projektów w postaci warsztatów spełnia oczekiwania i w odpowiedni sposób motywuje ich uczestników do dalszego, aktywnego działania na polu edukacji młodzieży.

Wspólnie z osobami poszukującymi ciekawych pomysłów spędzenia wolnego czasu, udaliśmy się w dwa sobotnie przedpołudnia 18 i 25 września na wycieczki „Śladami Horsta Bienka”. Z uwagi na fakt, iż dopisała nam piękna pogoda, zainteresowanie wśród mieszkańców Gliwic przerosło nasze oczekiwania. Do miejsc związanych ze słynnym gliwickim pisarzem dowiózł nas BienkoBus – specjalnie oznakowany autobus komunikacji miejskiej, w którym znajdowały się informacje na temat życia autora oraz fragmenty jego dzieł. Wycieczki „Śladami Horsta Bienka” były z pewnością niekonwencjonalnym sposobem zdobycia wiedzy na temat rodzinnego miasta pisarza i poznania jego historii. Chcieliśmy sprawić, by młodzi ludzie – i nie tylko oni – uważniej spojrzeli na Gliwice jako miasto pogranicza o bogatej historii i dorobku kulturowym, a także przybliżyć im twórczość wybitnego śląskiego pisarza.

15 października 2010 roku na deskach Kina Amok Scena Bajka w Gliwicach zagościł spektakl na podstawie najsłynniejszej powieści Horsta Bienka pt. „Pierwsza polka”. Horst Bienek osadzając akcję swych powieści, w tym właśnie „Pierwszej polki”, w realiach Górnego Śląska, szkicował wspaniałe portrety ludzi pogranicza wywodzących się z różnych kręgów społecznych i narodowych. Będąc już dojrzałym pisarzem potrafił w wyjątkowy sposób odtworzyć atmosferę, dźwięki, a nawet zapachy miasta z początku lat trzydziestych – nieistniejącego już „Gleiwitz”, położonego na dalekich rubieżach dawnego państwa niemieckiego. Miasta, w którym było się „u siebie” niezależnie od tego, jakim językiem się mówiło i jaką świątynię się odwiedzało...

Chcieliśmy dać mieszkańcom Gliwic możliwość zetknięcia się poprzez teatr z fascynującym, choć niełatwym rozdziałem historii miasta i jego mieszkańców – teatralna inscenizacja powieści gliwickiego autora, która jest także doskonale napisanym przewodnikiem po przedwojennych ulicach Gliwic oraz szkicem portretów ludzi pogranicza wywodzących się z różnych kręgów społecznych i narodowych, stała się ku temu znakomitą okazją. Nowa odsłona spektaklu otrzymała bardziej nowoczesną aranżację, lekkim zmianom został poddany scenariusz, a w bohaterów „Pierwszej polki” wcielili się nowi aktorzy.

Przeгляд filmów pod wspólnym tytułem „W roli głównej Horst Bienek – reżyser, bohater filmu, autor zekranizowanych powieści” odbył się w dniach 6-8 grudnia 2010 roku w salach kinowych Kina Amok Scena Bajka w Gliwicach. Pierwszym zaprezentowanym filmem była „Pierwsza polka”, czyli film fabularny na podstawie najsłynniejszej powieści Horsta Bienka „Die erste polka” z 1975 roku. Na pokaz filmu przybył komplet widzów zapełniając po brzegi salę kinową. 7 grudnia o godz. 11.00 odbył się seans dla szkół, podczas którego wyświetlony został film dokumentalny „Gliwickie dzieciństwo”, czyli zapis podróży, jaką autor odbył do rodzinnych Gliwic po ponad czterdziestu latach nieobecności oraz film fabularny „Zamek Königswald” na podstawie powieści „Königswald oder die letzte Geschichte” z roku 1984. Późnym popołudniem tego samego dnia również zaprezentowane zostały dwa filmy „Upływający czas” oraz „Cela”, które zgromadziły przed ekranem znaczną liczbę widzów. Przed sensami 6 i 7 grudnia gościliśmy krytyka filmowego, dziennikarza oraz publicystę Jana F. Lewandowskiego, który pokrótce wprowadził widzów w tematykę wyświetlanych filmów, okoliczności ich powstawania oraz ich historię. Jan F. Lewandowski jest również autorem publikacji „Bienek filmowy” towarzyszącej naszemu przeglądowi. Podczas ostatniego dnia przeglądu – 8 grudnia – wyświetlone zostały filmy „Gliwickie dzieciństwo” oraz „Zamek Königswald”.

Pomysł pokazu filmów opartych na twórczości Horsta Bienka stanowił nowatorski i z pewnością skuteczny sposób na zainteresowanie dzisiejszego pokolenia Górnoszlązaków spuścizną kulturową i historyczną regionu oraz samego miasta Gliwice, które było kiedyś domem dla Polaków, Niemców i Żydów. Tym samym uwrażliwił na aktualne również i teraz kwestie tolerancji i akceptacji w stosunku do ludzi o odmiennej religii czy tożsamości.

Grudniowa część uroczystości Roku Horsta Bienka stanowiła okazję do dyskusji o wielokulturowym i wieloetnicznym dziedzictwie Górnego Śląska, ukazanym przez pryzmat twórczości Horsta Bienka. Dzieła autora to szansa, by dzisiejsi mieszkańcy Gliwic byli w stanie lepiej zrozumieć swoją tożsamość, a poprzez to jeszcze silniej utożsamić się z miejscem zamieszkania. Spotkanie przyjęło charakter przyjęcia weselnego, naszym zamiarem było bowiem nawiązanie do atmosfery najsłynniejszej powieści Horsta Bienka pt. „Pierwsza polka”, której akcja rozgrywa się przede wszystkim podczas weselnej uroczystości. W gali, która odbyła się w siedzibie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach, udział wzięli reprezentanci jury konkursów plastycznego i literackiego, jak również uczestnicy wraz z rodzinami, dziennikarze, przedstawiciele

lokalnych mediów patronujących naszym konkursom. Galę poprowadził założyciel Teatru Nowej Sztuki, reżyser Dariusz Jezierski. Charakter uroczystości, oprócz wspomnianego wyżej nawiązania do przyjęcia weselnego, świetnie uzupełniały również wystąpienia aktorów Teatru Nowej Sztuki, którzy zadbali o artystyczną część spotkania, odgrywając co jakiś czas sceny „Pierwszej polki” Horsta Bienka. Jednakże punktem kulminacyjnym obchodów 20. rocznicy śmierci Horsta Bienka było ogłoszenie i odznaczenie zwycięzców i laureatów konkursów organizowanych w ramach obchodów Roku Horsta Bienka. Spośród nadesłanych prac konkursowych jury konkursu literackiego w składzie: śląski pisarz, laureat Nagrody Nike p. Wojciech Kuczok, doktorantka w Instytucie Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego p. Ilona Copik, germanista, tłumacz, obecnie współpracownik Georg - Eckert - Institut für internationale Schulbuchforschung oraz Uniwersytetu w Magdeburgu p. Marcin Wiatr, wybrało jedną pracę zwycięską, a trzy prace wyróżniło. Owe najlepsze prace konkursowe zostały opublikowane, a zwycięski młody pisarz, którym został student filologii germańskiej Uniwersytetu Opolskiego – Łukasz Biły (opowiadanie pt. „Trauryk”), nagrodzony został wysokiej klasy netbookiem. Przed podaniem wyników odczytane zostały fragmenty wyróżnionych prac. dopełnieniem konkursu literackiego był konkurs plastyczny, który polegał na stworzeniu ilustracji inspirowanych tematyką poruszaną w twórczości Horsta Bienka. W konkursie udział wzięło ok. 40 prac plastycznych, a ich autorzy pochodzili z różnych rejonów Górnego Śląska. Zdobywczyni pierwszego miejsca – uczennica Zespołu Szkół Plastycznych w Zabrze – Anna Zbraniborska (obraz przedstawiający oniryczny dom Horsta Bienka) otrzymała wysokiej klasy netbooka. Oprócz pracy zwycięskiej, jury w składzie: rektor Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach prof. Marian Oslislo, plastyk, pracownik działu konserwacji zabytków Muzeum w Gliwicach p. Barbara Wójtowicz oraz doktorantka w Instytucie Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego p. Ilona Copik wyróżniło również 6 innych prac plastycznych, które posłużyły jako ilustracje w pokonkursowej publikacji zawierającej najlepsze literackie prace konkursowe. Oprócz tego w sali, w której odbyła się uroczystość, zaprezentowane zostały w formie wystawy wszystkie prace plastyczne, które wzięły udział w konkursie. Następnie zaproszony przez nas gość specjalny, dr Daniel Pietrek, wygłosił krótki referat na temat życia i twórczości Horsta Bienka. W ten niezwykle miły i uroczysty sposób pożegnaliśmy się z gliwickim pisarzem, mając nadzieję, iż owo wydarzenie przyczyniło się do wzmocnienia więzi gliwiczian z ich miastem i małą ojczyzną.

Jesteśmy przekonani, że uroczystości poświęcone postaci, twórczości i przesłaniu Horsta Bienka – wybitnego pisarza ziemi górnośląskiej przyczyniły się do pogłębienia świadomości historycznej dotyczącej wielokulturowej (w tym także niemieckiej) spuścizny literackiej Górnego Śląska oraz do wzmocnienia więzi gliwiczian z ich małą ojczyzną, a tym samym do rozwoju miasta i regionu. Jest to także istotny wkład w dzieło polsko-niemieckiego pojednania, które powinno się odbywać w duchu żywego polsko-niemieckiego dialogu kulturowego.

**Premiera filmu dokumentalnego Michała Majerskiego
pt. „Oberschlesien – kołocz na droga”
23 kwietnia 2010 r., Zabrze**

Film Michała Majerskiego to poruszająca opowieść o Górnoszlązakach - tych, którzy po II wojnie światowej postanowili wyjechać do Niemiec oraz tych, którzy postanowili pozostać w Polsce. Między wierszami, w rozmowach z bohaterami filmu nieustannie pojawiają się pytania o tożsamość, dom, poczucie przywiązania do ziemi. Autor w ciekawy sposób zestawia obok siebie doświadczenia tych, którzy wyjechali oraz tych, którzy tutaj zostali lub po latach postanowili

powrócić. Ciekawe jest także porównanie przeżyć pokolenia, które po latach powróciło na Górny Śląsk z doświadczeniami ich dzieci, które ze względu na przeprowadzkę musiały pozostawić swoich przyjaciół i świat, w którym się wychowały.

Ze względu na aktualną tematykę premiera filmu wypełniła salę Kina ROMA po brzegi. W wydarzeniu wzięło udział ponad 200 osób, w tym także dziennikarze i politycy lokalni. Po premierze publiczność mogła wysłuchać rozmowy reżysera oraz zaproszonych gości występujących w filmie - ks. Infułata Pawła Pyrchały, dr. Jerzego Gorzelika oraz Michała Smolorza. Dyskusję poprowadził Krzysztof Karwat.

Po zakończeniu oficjalnej premiery osoby obecne przy powstawaniu filmu wraz z reżyserem przeniosły się do galerii Cafe Silesia, by przy śląskim kołoczku kontynuować rozmowy o Śląsku.

Obszar IV

Rozwijanie stosunków polsko-niemieckich i dialogu interkulturowego między mniejszością niemiecką i innymi mniejszościami narodowymi i etnicznymi a większością polską

Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego 22-28 sierpnia 2010 r., Bochum, Północna Nadrenia-Westfalia (Niemcy)

Regionalny Trójkąt Weimarski to trójstronne porozumienie między regionami: Województwem Śląskim, Północną Nadrenią-Westfalią w Niemczech oraz Nord-Pas de Calais we Francji, mające na celu wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwój społeczno-gospodarczy i współpracę rzeczonych regionów. Celem odbywających się co roku spotkań Szczytu Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego jest umożliwienie młodym ludziom spotkania z rówieśnikami z krajów Trójkąta, wymiany doświadczeń, a tym samym wzmocnienie postaw dialogu i współpracy młodego pokolenia. W każdym spotkaniu biorą udział 15-osobowe grupy młodych ludzi w wieku od 17 do 23 lat – uczących się, studiujących, pracujących i poszukujących pracy - z Francji, Niemiec i Polski, którzy mają za sobą pierwsze doświadczenia w działalności na rzecz lokalnej i regionalnej społeczności i są zainteresowani problematyką europejską. Zasadniczym celem tego przedsięwzięcia było umożliwienie grupie młodzieży z Województwa Śląskiego spotkania z rówieśnikami z Francji i Niemiec w ramach jubileuszowego – X Szczytu Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego, który w tym roku był poświęcony dziedzictwu kulturowemu i przemysłowemu z racji obchodów „Ruhr 2010” – Europejska Stolica Kultury. W ramach zadania koordynacji Szczytu Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego w Bochum, wytyczyliśmy sobie i osiągnęliśmy zamierzone cele główne, takie jak: rekrutacja grupy polskich uczestniczek/ów, promocja przedsięwzięcia w Województwie Śląskim w społecznościach zainteresowanych osób, a także przygotowanie wyjazdu tejże grupy na Szczyt Młodzieży do Północnej Nadrenii-Westfalii. Oprócz tego za istotne uznaliśmy przygotowanie merytoryczne wybranej do projektu młodzieży, aby spotkanie w regionie gospodarza Szczytu było efektywne, dało jej możliwość wymiany doświadczeń i umożliwiło promocję Województwa Śląskiego w obszarze dziedzictwa kulturowego i postindustrialnego wśród rówieśników z pozostałych krajów Regionalnego Trójkąta Weimarskiego. Z relacji opiekuna grupy napisanej po wyjeździe wiemy, iż polscy uczestnicy pozytywnie wyróżniali się na tle rówieśników z Francji i Niemiec, wykazując się wiedzą, zaangażowaniem w działania w trakcie Szczytu – chętnie brali udział we wszystkich jego

częściach oraz poświęcali dużą ilość czasu, po częściach oficjalnych programu tak, aby rzetelnie wypełnić powierzone sobie zadania, do których należało opracowanie tekstów, obróbka zdjęć oraz tłumaczenia artykułów na stronie internetowej poświęconej Szczytom Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego, przygotowaną od strony technicznej przez operatora niemieckiego. Strona znajduje się pod adresem: www.3reg-youth-summit.eu. Młodzież, która pojechała do Północnej Nadrenii-Westfalii, powróciła zadowolona z udziału w projekcie. Większość uczestniczek/ów pozostaje z nami w kontakcie, część grupy wykazała zainteresowanie kolejnymi projektami realizowanymi przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej. Niektórzy z nich wzięli udział w organizowanej przez nas piątej edycji Polsko-Niemieckiej Akademii Dziennikarskiej. Ponadto dobra integracja, dobór uczestników grupy polskiej oraz sam fakt wzięcia udziału przez nich w tegorocznym Szczycie Młodzieży zaowocowały oddolną inicjatywą spotkania tegorocznych alumnów/absolwentów Szczytu.

Piąta edycja Polsko-Niemieckiej Akademii Dziennikarskiej pt.:
„Europa-Polska i Niemcy-Górny Śląsk. Oblicza dziennikarstwa w wymiarze europejskim,
(między)narodowym i regionalnym”
12-17 września 2010 r., Gliwice

Polsko-Niemiecka Akademia Dziennikarska to sześciodniowe warsztaty skierowane do przyszłych dziennikarzy(rek,)studentek i studentów dziennikarstwa oraz kierunków pokrewnych. Na program spotkania składają się m. in. prezentacje, warsztaty prowadzone przez europejskich dziennikarzy oraz wizyty w redakcjach (z możliwością pracy nad własnym materiałem), które umożliwią pracę nad własnym warsztatem twórczym. Do udziału w Akademii Dziennikarskiej zostało zaproszonych 20 osób z Polski i z Niemiec. Zostały one wybrane spośród kilkudziesięciu chętnych, którzy nadesłali swoje prace nt.: "Polsko-niemieckie sąsiedztwo w Europie dziś i jutro".

Akademii podzielono na dwie części:

- pierwsza z nich - "Dziennikarskie ABC" – odbędzie się przede wszystkim w gliwickiej siedzibie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, gdzie uczestnicy Akademii wezmą udział w cyklu wykładów i warsztatów poświęconych tajemnicom pracy dziennikarza, obrazowi stosunków polsko-niemieckich oraz sąsiedztwa tych krajów w mediach;
- druga część - "Dziennikarstwo w praktyce" – to praktyczna część Akademii, podczas której uczestnicy odwiedzą największe śląskie redakcje.

Spotkanie młodych ludzi zafascynowanych dziennikarską rzeczywistością były okazją do niecodziennego spojrzenia na świat mediów "od kuchni". Referaty wybitnych wykładowców polskich uczelni przeplatane były wypowiedziami znanych polskich i niemieckich dziennikarzy. Podczas pięciodniowych warsztatów uczestnicy mieli okazję zdobyć wiedzę dotyczącą profesjonalnego wykonywania zawodu dziennikarza oraz przyjrzeć się bliżej stosunkom polsko-niemieckim w kontekście europejskim i kwestiom ukazywania i kształtowania ich obrazu przez media. Przybliżyliśmy tajemnice zawodu dziennikarza - zawodu, który jest pasją, sposobem życia czy nawet powołaniem do szczególnej postawy wobec otaczającej rzeczywistości świata polityki, nauki, kultury oraz odbędą się wizyty w redakcjach gazet, studiach radiowych i telewizyjnych - we wszystkich tych miejscach na medialnej mapie Śląska, którym nieobce są zagadnienia związane z polsko-niemieckimi stosunkami.

**Spotkanie nt.: "Wybory samorządowe 2010
z perspektywy młodzieży mniejszości niemieckiej".
14-16 maja 2010
Kamień Śląski**

W dniach 14-16 maja 2010r. odbyło się spotkanie nt.: „Wybory samorządowe 2010 z perspektywy młodzieży mniejszości niemieckiej”. Ordynacja wyborcza w Polsce, samorząd terytorialny, strategia kampanii wyborczej – to niektóre z zagadnień, które omówione zostały w ramach spotkania. Ważnym punktem programu było piątkowe „spotkanie przy kominku” z prof. Jerzym Stępień. Gośćmi „spotkania przy kominku” byli również: Ryszard Galla, Poseł RP i Prezes Zarządu DWPN, Helmut Paisdzior, Poseł RP w latach 1991-1997 oraz Józef Swaczyna, Starosta Strzelecki. Podczas sobotniego warsztatu omówione zostały rodzaje wyborów, typy wyborców, podstawy organizacyjne strategii wyborczej, pomysły na zorganizowanie i przeprowadzenie kampanii wyborczej. Gośćmi niedzielnej dyskusji byli min.: Józef Kotyś, Wicemarszałek Województwa Opolskiego, Bernard Gaida, Przewodniczący, Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno – Kulturalnych w Polsce. Uczestnicy byli zgodni, że MN jest organizacją polityczną, posiada określone cele i założenia, które realizowane są poprzez jej działalność. Szczególnie ważnym zadaniem przed wyborami samorządowymi jest zmobilizowaniem członków MN do aktywnego udziału w działalności politycznej MN, w tym zaangażowanie szczególnie ludzi młodych, kształcenie liderów, którzy nie będą bali się „wyjść na zewnątrz” i podjąć się pracy na szeroko pojętej arenie politycznej. Spotkanie było doskonałą okazją ku temu, by w gronie aktywnych i zaangażowanych osób podyskutować na aktualne tematy nurtujące członków mniejszości niemieckiej, jak również na temat zbliżających się wyborów samorządowych.

**XV Seminarium Śląskie: "Traktaty Polsko-Niemieckie z 1990 i 1991 roku i ich konsekwencje
dla Śląska"
29 września-3 października 2010
Kamień Śląski**

XV Seminarium Śląskie odbyło się w terminie od 29 września do 3 października 2010r., na Zamku w Kamieniu Śląskim, a jego tematem przewodnim było: „Traktaty Polsko-Niemieckie z 1990 i 1991 roku i konsekwencje dla Śląska”. Myśl przewodnią Seminarium stanowiły rozważania na temat wydarzeń mających miejsce w latach 90tych, zapoczątkowanych przez obalenie muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec oraz demokratyczne przeobrażenia w Polsce, a ich konsekwencji, czyli traktatów polsko-niemieckich, zarówno tym granicznym z 1990r., jak i tym o dobrym sąsiedztwie z 1991 roku. Celem Seminarium było również ukazanie historycznego, politycznego znaczenia traktatów dla Polski, Mniejszości Niemieckiej oraz Śląska oraz ich wpływ na rozwój i kształtowanie się wzajemnych relacji pomiędzy sąsiadującymi ze sobą państwami – Polską a Niemcami. W ramach 4-dniowej konferencji omówione zostały m. in.: zagadnienie stosunków polsko-niemieckich, niemieckiego dziedzictwa kulturowego regionu, tematy z zakresu historii i teraźniejszości regionu, np. sprawy samorządowe, współpraca różnych grup ludności. Poprzez XV Seminarium Śląskie ukazaliśmy również rolę wydarzeń mających miejsce w latach 90tych w wzajemnym postrzeganiu Polaków i Niemców zarówno w mediach, jak i w świadomości społecznej, a poprzez to przybliżone zostały również kluczowe wydarzenia na przestrzeni relacji polsko-niemieckich, gdyż jedyną drogą do pokonania wzajemnych uprzedzeń i wzajemnej niechęci obu Narodów jest znajomość dziejów wzajemnych stosunków. Kolejnym celem, jaki został osiągnięty poprzez XV Seminarium Śląskie było również ukazanie istoty i znaczenia traktatów

zawartych między Polską a Niemcami dla przeszłości, teraźniejszości i przyszłości sąsiedzkiej współpracy. W sposób szczególny zaś zastanowienie się nad ich konsekwencjami dla Śląska, regionu o wielokulturowej historii.

Do znamienitych gości tegorocznego Seminarium Śląskiego należeli m.in.: prof. Klaus Ziemera, w latach 1998-2008 Dyrektora Instytutu Historycznego w Warszawie, Prof. dr hab. Jerzy Sułek, który był jednym z głównych niemieckich twórców Traktatów Polsko-Niemieckich, Prof. Krzysztof Ruchniewicz z Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. W. Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego, Prof. dr Grzegorz Janusz z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, Sekretarz Stanu MSWiA Tomasz Siemoniak i dr Christoph Bergner, Pełnomocnik Rządu Niemieckiego ds. mniejszości narodowych i wysiedleńców.

„Wzmacnianie struktur MN w Polsce: Mniejszość w Samorządach – rola i zadania”

7-10 października 2010

Kamień Śląski

Spotkania nt.: „Wzmacnianie struktur MN w Polsce: Mniejszość w Samorządach – rola i zadania” odbyło się od 7-10 października 2010r. w Kamieniu Śląskim. Spotkanie miało charakter warsztatowy a jednym z priorytetowych zagadnień, które zostały omówione w ramach projektu była polityczna rola Mniejszości Niemieckiej w samorządzie lokalnym. Projekt obejmował 10 powiatów województwa opolskiego. Spotkanie poświęcone było takim zagadnieniom jak: rola Kół DFK w zakresie funkcjonowania Mniejszości Niemieckiej w Polsce, polityczne znaczenie Kół DFK, potrzeba politycznego angażowania się członków MN na różnych poziomach: lokalnym, regionalnym, samorządowym. Podczas spotkania uczestnicy mieli okazję spotkać się m.in. z przedstawicielami Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim: p. Norbertem Rasch, Przewodniczącym TSKN na Śląsku Opolskim oraz Józefem Kotysiem, Marszałkiem Województwa Opolskiego. Uczestnicy wraz z referentem szukali również wspólnych rozwiązań, które mają umocnić pozycję mniejszości niemieckiej wśród opinii społecznej, a także zachęcić do kontynuowania pracy na rzecz mniejszości niemieckiej. Wielu z uczestników pełni będzie od stycznia 2011 odpowiedzialne funkcje w samorządzie lokalnym i wojewódzkim. Szkolenie przez nas zorganizowane przyczyniło się do ich efektywnej kampanii wyborczej, a co za tym idzie do uzyskania poparcia ze strony społeczeństwa.

Warsztaty nt.: „Strategia rozwoju mniejszości niemieckiej w Polsce na lata 2010-2015”,

w dniach 10-12 września 2010 r.

Łubowice

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz ze Związkiem Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce zorganizował warsztaty pt.: „Strategia rozwoju mniejszości niemieckiej w Polsce-na lata 2010-2015”. Warsztaty odbyły się w dniach 10-12 września 2010 r., w Górnośląskim Centrum Kultury i Spotkań im. Eichendorffa w Łubowicach/Lubowitz.

Aktualizacja strategii na lata 2010-2015 zmierzać ma do zainicjowania merytorycznej dyskusji wewnątrz mniejszości i opracowania przyszłościowej koncepcji jej rozwoju. Uczestnicy warsztatów poprzez szeroki konsensus (praca w grupach metodą aktywnego planowania strategii MAPS) dokonali wyważenia hierarchii poszczególnych priorytetów dla mniejszości niemieckiej w Polsce.

Warsztatowcami byli pracownicy Fundacji Edukacji Ekonomicznej w Warszawie: Agnieszka Sułowska oraz Marcin Mierzejewski.. Przede wszystkim praca metodą warsztatową umożliwiła

uczestnikom realne zdefiniowanie problemów mniejszości niemieckiej oraz sposobów ich rozwiązania. Najważniejszymi etapami pracy warsztatowej były: analiza uczestników-podmiotów strategii, analiza potencjałów – mocne strony oraz możliwości rozwojowe, analiza problemu – ustalony został problem podstawowy, analiza celów – hierarchia problemowa zmieniona została w hierarchię celów, (cele zostały zanalizowane), wybór priorytetów – identyfikacja ścieżek możliwych rozwiązań, definiowanie strategii – opracowane zostały najważniejsze uwarunkowania zewnętrzne oraz wskaźniki (mierniki), uczestnicy dokonali opisu źródła mogącego służyć sprawdzeniu planowania. Definiowanie strategii odbyło się również przez analizowanie względności i ryzyko związanego z założeniami koncepcji. Ostatecznym punktem było planowanie działań-harmonogram konkretnych działań, które muszą zostać wykonane w określonym czasie.

Budowanie tożsamości, edukacja i pielęgnowanie języka ojczystego to priorytety wypracowane podczas warsztatów-stanowiące cel nadrzędny strategii. Dyskutowano przede wszystkim o tożsamości ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia elit intelektualnych, o kierunkach rozwoju szkolnictwa oraz duszpasterstwie w „języku serca”. Uczestnicy byli zgodni, co to tego, że wypracowana strategia musi zostać wcielona w życie, aby z jednej strony mniejszość otwierała się na współpracę i integrację z większością, a z drugiej strony by dbała o swoją odrębność poprzez zachowanie tożsamości kulturowej.

Konferencja nt.: "20 lat Mniejszości Niemieckiej w Polsce - kim jesteśmy, dokąd zmierzamy?" dla liderów organizacji Mniejszości Niemieckiej z całej Polski, 10-12 grudnia 2010 r., Góra św. Anny

W dniach od 10 – 12 grudnia 2010r. odbyło się na Górze św. Anny spotkanie nt.: „20 lat Mniejszości Niemieckiej w Polsce – Kim jesteśmy, co chcemy osiągnąć?”. Grupą docelową konferencji byli działacze organizacji Mniejszości Niemieckiej z całej Polski.

Celem konferencji była przede wszystkim odpowiedź na ważne dla mniejszości pytania, jak: „Co znaczy bycie Niemcem w Polsce?”, „Jaki związek mają tożsamość i wiara?”, „Jak możemy bronić prawa do własnego języka?”, „Jaka jest nasza strategia na przyszłość?”. Obecni byli czołowi przedstawiciele Mniejszości Niemieckiej z całej Polski, między innymi przewodniczący TSKN na Śląsku - Norbert Rasch i Marcin Lippa, a także członkowie mniejszości z Zielonej Góry, Łodzi, Gdańska i innych regionów.

Po otwarciu odbyło się „spotkanie przy kominku” z księdzem Piotrem Tarlińskim, duszpasterzem Mniejszości Niemieckiej Diecezji Opolskiej. Mottem tego spotkania było „Silni w wierze i tożsamości”. Ksiądz fascynującymi wspomnieniami o swojej młodości i dzieciństwie, pokazał przykład jak bardzo związane ze sobą są wiara i tożsamość. Dlatego też tak ważne jest dbanie o niemieckojęzyczne msze, jeśli chodzi o strategię mniejszości na przyszłość.

Ważnym punktem spotkania były referaty pana doktora Sławomir Łodziński z Uniwersytetu Warszawskiego oraz pana doktora Tomasza Wicherkiewicza z Uniwersytetu Poznańskiego, które związane były z kwestią mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, ich praw i obecnej sytuacji. Pani dr Danuta Berlińska z UO przedstawiła uczestnikom kwestię bycia Niemcem w Polsce z perspektywy socjologicznej, Pan Piotr Kirsch wraz z panem Matthiasem Lampart opowiedzieli o swoich doświadczeniach – jako Niemców mieszkających w Polsce. Zakończeniem spotkania był udział w koncercie adwentowym w wykonaniu chóru „Cantor Minores Wratislavenses” w Katedrze Opolskiej. Niedziela poświęcona była strategii Mniejszości Niemieckiej na lata 2010-2015: zadaniom, celom i ich realizacji. Spotkania tego typu nie tylko służą odnowieniu

kontaktów wśród przedstawicieli MN, nawiązaniu nowych, ale przede wszystkim są okazją do podjęcia wspólnej dyskusji, wymiany doświadczeń i szukaniu wspólnych rozwiązań na przyszłość.

„Kolegium Liderów Mniejszości Niemieckiej” kwiecień-listopad 2010

Innowacyjny projekt, jakim było „Kolegium Liderów Mniejszości Niemieckiej”, to przedsięwzięcie skierowane do specyficznej grupy odbiorców, jaką jest średnie pokolenie mniejszości niemieckiej, czyli osoby w wieku od 24-50 lat. Osoby te należą do lokalnych kół DFK, aktywnie w nich działają i czynnie wspierają Mniejszość Niemiecką. Nadrzędnym celem projektu było przygotowanie uczestników do sprawnego działania w lokalnych strukturach DFK, aktywizowania innych członków mniejszości niemieckiej, realizowania projektów i aktywnego działania na rzecz własnego środowiska lokalnego, a także czynnego udziału w życiu kulturalnym politycznym i społecznym regionu. Uczestnikom została przekazana wiedza oraz umiejętności, które umożliwią im rozwój, przyczynią się do świadomego postrzegania przez nich swojej tożsamości oraz dzięki którym będą oni mogli włączyć się w swoim regionie w proces budowania społeczeństwa obywatelskiego. Ważnym celem, było przekazanie liderom, osobom aktywnie działającym w strukturach mniejszości niemieckiej, jakimi są lokalne Koła DFK, podstawowej wiedzy z zakresu historii stosunków polsko-niemieckich, ich kształtowania się na przestrzeni poszczególnych lat, historię Górnego Śląska jak również ustawodawstwo dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych. Wiedza ta, ze względu na pełnione przez nich funkcje reprezentatywne, jest niezbędna i nie może im jej zabraknąć, ponieważ stanowi ona istotne zaplecze w różnego rodzaju podejmowanych przez nich inicjatywach.

Zakończeniem projektu była wizyta studyjna do Bautzen/ Budziszyn i Belgii, podczas której uczestnicy zostali skonfrontowani z funkcjonowaniem i działaniem mniejszości serbołużycyckiej w Niemczech i grupy niemieckojęzycznej („Deutschsprachige Gemeinschaft”) w Belgii. Poprzez udział w podróży studyjnej umożliwiliśmy uczestnikom spotkanie się, wymianę doświadczeń z przedstawicielami innych mniejszości, a poprzez to wymianę pomysłów, a być może również przejęcie ich i zastosowanie w swoim regionie. Podczas podróży studyjnej zwróciliśmy szczególną uwagę na takie kwestie jak: pielęgnowanie i kształtowanie kultury i tożsamości, współpraca mniejszości z przedstawicielami większości na danym terenie, dialog międzypokoleniowy, system szkolnictwa, kształcenie językowe. Spotkanie umożliwiło wgląd w życie innej mniejszości a wspólne dyskusje mogą być drogą do nawiązania współpracy.

„Rola kobiet w strukturach Mniejszości Niemieckiej” 5-6 listopada 2010 Kamień Śląski

W terminie od 5-6 listopada 2010r. odbyło się w Kamieniu Śląskim spotkanie nt.: „Roli kobiet w strukturach MN”. W spotkaniu wzięły udział Panie z MN, które angażują się i aktywnie działają w swoich środowiskach lokalnych. Uczestniczki otrzymały podczas spotkania wiele cennych informacji z zakresu instytucji działających w obrębie Mniejszości Niemieckiej – TSKN-u, Towarzystwa Dobroczynnego Niemców na Śląsku, kwestii pisania projektów i wnioskowania o środki m.in. europejskie. Wspólne dyskusje nad rolą kobiety w pielęgnowaniu tożsamości służyły nie tylko wymianie doświadczeń, ale przyczyniły się również do nawiązania bliższej współpracy. Warsztat nt. roli kobiet w krzewieniu tożsamości uzmysłowił Panią ich ważną rolę i przyczynił się do powstania nowych pomysłów na realizację różnego rodzaju projektów. Zarówno Pan Poseł Ryszard Galla, jak i Konsul Republiki Federalnej Niemiec Peter Eck, byli pod wrażeniem tego, co

Panie robią na co dzień, jak się angażują i jak przyczyniają się do krzewienia tożsamości w swojej rodzinie i środowisku lokalnym.

Warsztaty strategiczne nt. „Portal internetowy mniejszości niemieckiej w Polsce.”
17-18 grudzień 2010
Opole

W dniach 17 do 18 grudnia 2010 odbyły się w DWPN w Opolu warsztaty strategiczne na temat „Portal internetowy mniejszości niemieckiej w Polsce”, zorganizowane we współpracy z Instytutem Stosunków Zagranicznych. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali o tym, co mniejszość niemiecka chce osiągnąć poprzez interaktywną obecność w sieci.

Podczas dyskusji na temat potencjalnej grupy odbiorców portalu, wyciągnięto wnioski, iż nie tylko mniejszość niemiecka, ma stanowić grupę docelową. Taki portal powinien natomiast być interesujący i przydatny także dla takich grup, jak: nauczyciele i uczniowie języka niemieckiej, naukowcy, dziennikarze, politycy, organizacje partnerskie z Niemiec i z Polski.

Dyskutowano również na temat problemów, których rozwiązanie lub co najmniej zmniejszenie stanie się możliwe, dzięki korzystania z tego portalu internetowego.

Uczestnicy mieli możliwość porównać różne portale internetowe i wypracować zakres tematyczny i treści, jakie ma zawierać portal internetowy mniejszości niemieckiej.

Następnym krokiem powinno być teraz, sporządzenie konkretnych wytycznych, potrzebnych do utworzenia takiego portalu internetowego oraz kosztorys jego realizacji.

Na podstawie wniosków wyciągniętych podczas warsztatów możliwe staje się dalsze opracowanie projektu portalu internetowego.

Program seminaryjny dla politycznych organizacji młodzieżowych z Polski i Niemiec
3-5 sierpnia 2010
Opole

W dniach od 3-5 sierpnia 2010r. odbyło się spotkanie politycznych organizacji młodzieżowych z Polski i Niemiec. Nadrzędnym celem, jak również i tematem spotkania było nawiązanie ścisłej współpracy i partnerstwa między Junge Union z Nadrenii Palatynatu a Stowarzyszeniem „Młodzi Demokraci” w Opolu. Priorytetowymi zagadnieniami jakie omówione zostały w ramach spotkań to: dyskusja nt. wzajemnych korzyści w utrzymywaniu dobrych stosunków między Opolszczyzną i Nadrenią-Palatynatem. Gośćmi spotkania byli m.in.: członek Zarządu Województwa Opolskiego Tomasz Kostuś, wiceprezydent Opola, Janusz Kwiatkowski, Zbigniew Kubalańca, Dyrektor Biura Poselskiego Sekretarza Stanu w Ministerstwie Infrastruktury Tadeusza Jarmuziewicza, Konsul RFN w Opolu Peter Eck, posłanka do Parlamentu Europejskiego Danuta Jazłowiecka. Niewątpliwie najważniejszym punktem programu pobytu delegacji z Niemiec było podpisanie deklaracji o ścisłej współpracy i partnerstwie między Junge Union z Nadrenii Palatynatu, a Stowarzyszeniem „Młodzi Demokraci” w Opolu. Celem spotkania było również poszerzenie i nawiązanie współpracy pomiędzy aktywnie działającymi i zaangażowanymi przedstawicielami młodzieży z Junge Union oraz Stowarzyszenia „Młodzi Demokraci”. Było to pierwsze tego typu spotkanie zorganizowane na Opolszczyźnie między młodzieżowymi organizacjami partyjnymi.

Polsko-niemiecka rozmowa wokół książki Wilma Hosenfelda „Staram się ratować każdego. Życie niemieckiego oficera w listach i dziennikach”
29 listopada 2010
Opole

W dniu 29 listopada 2010 roku odbyła się w Centralnej Bibliotece Polsko-Niemieckiej CARITAS im. Josepha von Eichendorffa w Opolu, „Polsko-niemiecka rozmowa wokół książki Wilma Hosenfelda „Staram się ratować każdego. Życie niemieckiego oficera w listach i dziennikach”, której gościem honorowym była Pani Halina Szpilman – wdowa po Władysławie Szpilmanie.

Celem spotkania było przedstawienie postaci Wilma Hosenfelda, oficera Wehrmachtu, który podczas II wojny światowej pomagał przetrwać wielu prześladowanym wtedy Polakom i Żydom.

Na spotkaniu została zaprezentowana książka „Staram się ratować każdego. Życie niemieckiego oficera w listach i dziennikach”, która stanowi zbiór dokumentów Hosenfelda z okupowanej Warszawy. Książka jest świadectwem człowieczeństwa, miłości bliźniego oraz postawy sprzeciwu przeciwko złu, bez względu na konsekwencje. Postawa W. Hosenfelda to przykład odwagi, poczucia odpowiedzialności, narażenia własnego życia w obronie wartości w czasach nieludzkich. Dzięki spotkaniu uczestnicy mieli możliwość, nie tylko zapoznania się z życiem i zasługami Wilma Hosenfelda, ale również było ono okazją do poszerzenia wiedzy historycznej. Szczególnie dla młodego pokolenia spotkanie to było bardzo cenne.

Spotkanie przyczyniło się do poszerzenia horyzontów myślowych uczestników i otwarcia się na wiedzę historyczną, która nieodzownie związana jest z często tragicznym losem jednostek. Spotkanie to wpłynęło na świadomość jego odbiorców, iż w czasach wojny niemożliwy jest kategoryczny podział na wroga oraz ofiarę, ale iż trzeba patrzeć szerzej na postawy poszczególnych ludzi.

**Badania socjologiczne mniejszości niemieckiej w Polsce
prowadzone na zlecenie Uniwersytetu Osaka w Japonii**

W 2010 roku Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zakończył badania realizowane w ramach Umowy podpisanej z Uniwersytetem Osaka w Japonii o przeprowadzeniu badań socjologicznych mniejszości niemieckiej w Polsce. Badania obejmowały zarówno bezpośrednio grupę 500 członków mniejszości niemieckiej w Polsce jak i same organizacje mniejszości niemieckiej. Opracowaniem wyników badań zajmuje się Pani Dr Danuta Berlińska – socjolog Uniwersytetu Opolskiego, która od wielu lat prowadzi badania w tym zakresie.

Kampania informacyjna promująca zalety dwujęzyczności „Dwa to więcej niż jeden”

W ramach kampanii realizowanej na zlecenie Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych zostało podjętych i zrealizowanych pięć działań:

1. Wydanie popularno - naukowej broszury dwujęzycznej pt: „Poradnik dla rodziców dzieci dorastających dwujęzycznie“. Broszura ta adresowana była do rodziców, którzy chcą wychować swoje dzieci dwujęzycznie. Miała ona służyć jako poradnik i zmotywować rodziców do wychowania młodego pokolenia w duchu dwujęzyczności. Broszura miała za zadanie zachęcać do nauki języka niemieckiego, na każdym etapie życia, Jednocześnie broszura podkreślała jak dwujęzyczność jest ważna dla rozwoju osobistego i zawodowego.

W ramach tego działania została powołana nieformalna rada ekspertów, składająca się z nauczycieli języka niemieckiego jako ojczystego – praktyków życia oświatowego, metodyków, których zadaniem była praca redakcyjna nad broszurą o dwujęzycznym wychowaniu: opracowanie spójnej koncepcji broszury, opracowanie i akceptacja szczegółowej treści broszury. Ponadto treść broszury została szeroko skonsultowana zarówno z przedstawicielami mniejszości niemieckiej jak i z fachowcami w dziedzinie wczesnoszkolnego wychowania językowego z Niemiec. Za prace redakcyjne, przygotowanie treści broszury odpowiedzialna była Pani Aurelia Oleschniewitz, nauczycielka nauczania wczesnoszkolnego, która w ostatnich latach nabyła praktyki prowadząc zajęcia w dwujęzycznych przedszkolach na terenie Górnego Śląska. Rada w celach koordynacji prac nad broszurą spotkała się w następujących terminach: 13 września, 23 listopada oraz 14 grudnia 2010 r.

2. Spotkania eksperckie na terenie województwa opolskiego z przedstawicielami władz gminy, nauczycielami i rodzicami należących do mniejszości niemieckiej, na których omawiane były zalety dwujęzycznego wychowania. Ponadto wyświetlany był podczas tych spotkań film na temat dwujęzycznego wychowania, który powstał specjalnie na potrzeby projektu i promuje zalety dwujęzycznego wychowania w życiu społecznym i zawodowym. Bezpośrednie spotkania z lokalnymi społecznościami to jeden z najlepszych sposobów „żywego” public relations dwujęzyczności, ta forma działań pozwalała na osobisty kontakt propagatorów dwujęzyczności z osobami mającymi często pejoratywny stosunek do nauczania języka niemieckiego dzieci i młodzieży. Celem bezpośrednich spotkań eksperckich w formie kilkugodzinnych „konsultacji społecznych” było bezpośrednie oddziaływanie na świadomość zbiorową społeczności lokalnych, w których mniejszość niemiecka funkcjonuje razem z większością polską.

Spotkania eksperckie odbyły się w następujących miejscowościach województwa opolskiego: Dębie/Dembio (gmina Chrząstowice/Chronstau) dnia 7 grudnia 2010 r., Prószków/Proskau, dnia 7 grudnia 2010 r., Strzeleczyki/ Strehlitz, 9 grudnia 2010 r., Dobrzeń Wielki/Groß Döbern - 10 grudnia 2010 r., oraz w Kadłubie/Kadlub (gmina Strzelce Opolskie/Groß Strelitz), dnia 17 grudnia 2010 r.

Stałym ekspertem, biorącym udział podczas każdego spotkania była p. dr Małgorzata Wysdak, wykładowca Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Opolu oraz Prezes Stowarzyszenia „Pro liberis Silesiae”, germanistka, wieloletni metodyk języka niemieckiego.

Podczas 4 spotkań drugim ekspertem był prof. dr hab. Eugeniusz Lewicki, z Uniwersytetu Wrocławskiego, Kierownik Zakładu Glottodydaktyki Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, wybitny znawca teorii i praktyki dwujęzyczności polsko-niemieckiej. Podczas jednego spotkania w miejscowości Kadłub, w gminie Strzelce Opolskie, ekspertem (prócz dr Małgorzaty Wysdak) była dr Danuta Berlińska, socjolog, pracownik naukowy m.in.: Uniwersytetu Opolskiego i Instytutu Śląskiego w Opolu.

Tematyka badawcza dr Berlińskiej oscyluje wokół: mniejszości niemieckiej w Polsce, (w szczególności na terenie woj. opolskiego), regionalizmów, problematyki niemieckiej z punktu widzenia mniejszości niemieckiej jako pomostu między Polską a Niemcami.

Spotkania cieszyły się zróżnicowanym zainteresowaniem ze strony mieszkańców danych miejscowości, w których się odbywały. Średnio, podczas każdego ze spotkań brało udział 20 osób, posiadających dzieci w wieku przedszkolnym oraz szkolnym, zainteresowanych praktyką

wychowywania dzieci dwujęzycznie. Ponadto w spotkaniach uczestniczyli również nauczyciele i samorządowcy z poszczególnych miejscowości.

Szczególne udane były spotkania w miejscowościach: Kadłub/Kadłub gmina Strzelce Opolskie/Groß Strelitz) oraz Strzeleczyki/ Strelitz, w których obecni na spotkaniach rodzice, wyrazili chęć, tego, aby w szkołach ich dzieci uczyły się języka niemieckiego w zwiększonym wymiarze godzin. Nie bez wpływu na sukces spotkań eksperckich miała obecność dr Małgorzaty Wysdak, która jako zaangażowany członek Mniejszości Niemieckiej w Polsce, potrafi tematykę wychowania dwujęzycznego przedstawić w teorii, bazując na swoich dydaktycznych doświadczeniach.

W ramach tego działania został również wyprodukowany film paradokumentalny promujący kampanię. Film pt. „**Dwa języki, podwójna szansa / zwei Sprachen, doppelte Chance**” ukazuje na wybranych przykładach wychowanie w rodzinach dwujęzycznych, żyjących na Górnym Śląsku. Koncepcja i zamysł filmu bazuje na studium przypadków rodzin z regionu, które faktycznie wychowują swoje dzieci dwujęzycznie. W przystępny, popularno-naukowy sposób film ukazuje walory wychowania dwujęzycznego. W filmie ukazane są również studia przypadków ludzi dorosłych, którzy dzięki znakomitej znajomości języka niemieckiego wykorzystali szansę na rozwój osobisty i zawodowy. Film ma pomóc jego odbiorcom w zaakceptowaniu dwujęzyczności polsko-niemieckiej. O zaletach dwujęzyczności mówią w nim takie autorytety dla Ślązaków- niezależnie od opcji narodowej, jak Arcybiskup Alfons Nossol, były wieloletni Ordynariusz Diecezji Opolskiej. W przystępny, popularno-naukowy sposób film ukazuje walory wychowania dwujęzycznego.

3. Rada Naukowa do spraw dwujęzyczności, która miała za zadanie omawiać przedsięwzięcia dokonane w ramach projektu, jak również pomysły i projekty na przyszłość. Przedstawiciele rady naukowej służyli doradztwem podczas trwania całego projektu.

Rada Naukowa obradowała dwa razy: 21 września 2010 r., w Dębskiej Kuźni/Dembiohammer oraz dnia 16 grudnia 2010 r. w Opolu. W posiedzeniach Rady Naukowej uczestniczyli m.in.: prof. Joanna Rostropowicz z Uniwersytetu Opolskiego, dr Danuta Berlińska, dr Rudolf Urban z Zespołu Producentckiego Pro Futura, Leszek Jodliński, Dyrektor Muzeum Śląskiego w Katowicach, Piotr Żwak, uznany i ceniony tłumacz języka niemieckiego, dr Bernard Linek, z Instytutu Śląskiego w Opolu, Krzysztof Wysdak, wicestarosta opolski z ramienia mniejszości niemieckiej, ks. dr Piotr Tarliński, Duszpasterz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Diecezji Opolskiej, Bernard Gaida, Przewodniczący Zarządu ZNSKK w Polsce, Norbert Rasch, Przewodniczący Zarządu TSKN na Śląsku Opolskim, Rafał Bartek, Dyrektor Generalny DWPN. Podczas swych dwóch spotkań Rada była zgodna, co do tego, iż język niemiecki, aby był atrakcyjny dla współczesnych odbiorców powinien być w atrakcyjny sposób promowany i pokazywany opinii publicznej. Rada pozytywnie oceniła zamysł oraz przebieg kampanii Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, zwracając uwagę na fakt, iż właśnie działania podejmowane w ramach kampanii mają na celu ukazanie języka niemieckiego jako atrakcyjnego, szczególnie dla grupy młodych odbiorców: dzieci i młodzieży. Rada Naukowa zwróciła również uwagę, na fakt, iż Śląsk w dobie współczesnej powinien kojarzyć się z szeroką pojętą „normalnością” czyli pluralizmem tożsamości, identyfikacji kulturowych, a co za tym idzie kompetencji językowych, które otwierają nowe możliwości dla jednostki. Wg Rady wielojęzyczność pokazywana powinna być pragmatycznie, jako możliwość wielokulturowego rozwoju osobistego i społecznego.

Innym, ważnym aspektem wychowania dwujęzycznego. Wg. Rady jest to, iż jednostki wychowane w duchu dwujęzyczności są tolerancyjne, otwarte na zmiany. Praktycznym sposobem promowania dwujęzyczności stać się zaś miałyby dwujęzyczny portal społecznościowy, który jako nowe medium docierałby do młodego pokolenia. Portal ten miałby pełnić również, prócz roli informacyjnej, rolę

opiniotwórczą, a przez to uzyskiwać czytelników również z większości polskiej. Tym samym to nowatorskie medium stałoby się faktycznym narzędziem dialogu.

W ramach tego działania zorganizowana została również konferencja popularno-naukowa na temat „**Górny Śląsk – Dwujęzyczność jako szansa dla regionu. Kształcenie językowe oraz wspieranie edukacji mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce**”, która odbyła się w dniach 3-4 grudnia 2010 r., w Izbicku/Stubendorf.

Celem konferencji była próba wypracowania modelu edukacji języka mniejszości jako języka ojczystego, uwzględniającego dotychczasowe doświadczenia w tym względzie, jak również zaczerpnięcie pomysłów i wymienienie się doświadczeniami w tej kwestii z przedstawicielami innych państw europejskich, takich jak Niemcy czy Dania, w których dwujęzyczność jest akceptowana z powodzeniem od wielu lat i spotyka się z tolerancją i otwartością społeczeństwa.

Uczestnikami konferencji byli m.in.: praktycy nauczania języka niemieckiego, metodycy, specjaliści do spraw nauczania językowego, przedstawiciele władz gminnych i oświatowych z województwa opolskiego, a także studenci germanistyki zainteresowani tą tematyką. Uczestnicy mieli możliwość przedyskutowania również stanu realizacji dwujęzyczności polsko-niemieckiej w regionie, sposobów rozwiązania problemów związanych z niskim poziomem akceptacji dwujęzyczności w regionie, a także mieli możliwość zastanowienia się nad funkcjonalnością obowiązującego już modelu edukacji języków mniejszości w praktyce życia oświatowego.

4. Utworzenie Punktu Doradczego, w ramach, którego telefonicznie oraz elektronicznie można było zaczerpnąć informacji o dwujęzycznym wychowaniu, a w szczególności o kursach i szkołach językowych, imprezach kulturalnych organizowanych w języku niemieckim w okolicy danego odbiorcy itd. W celu rozpowszechnienia informacji o utworzeniu owego Punktu Doradczego, wydano ulotki, w których zawarte zostały ogólne informacje o utworzeniu i formach pomocy Punktu Doradczego. Następnie ulotki rozesłano przede wszystkim do instytucji związanych ze współpracą polsko-niemiecką w Polsce, a także do jednostek samorządów terytorialnych z regionów mniejszościowych.

Do Punktu Doradczego zgłaszały się m.in. osoby starsze nie posiadające dostępu do Internetu, a chcące nauczyć się lub przypomnieć język niemiecki, osoby pragnące dowiedzieć się, gdzie można się nauczyć języka niemieckiego, aby w przyszłości móc wyjechać do pracy do Niemiec lub zgłębić informacje o historii Niemiec, a także osoby pragnące posłać swoje dziecko do szkoły dwujęzycznej lub szkoły, w których jest zwiększona liczba godzin języka niemieckiego.

Zadaniem „punktu konsultacyjnego“ było także zebranie i opublikowanie na **utworzonej stronie internetowej www.bilingua.vdg.pl** informacji dotyczących dwujęzycznego wychowania. Na stronie uruchomiona została m.in. multimedialna mapa Polski z placówkami, realizującymi dwujęzyczne kształcenie na wszystkich poziomach biegłości językowej. Wskazane zostały m.in. publikacje związane z dwujęzycznym wychowaniem, akty prawne dotyczące mniejszości narodowych, nauki języków obcych w szkołach, gminy z dwujęzycznymi nazwami miejscowości, jak również media i instytucje kulturalne propagujące m.in. dwujęzyczne kształcenie w Polsce.

Platforma **www.bilingua.vdg.pl** pełniła jednocześnie rolę kompendium wiedzy, na temat rozwijających się technik i metod w procesie kształcenia dwujęzycznego. Strona, pełniła rolę rzetelnego medium interaktywnego powinna w dalszym ciągu być rozbudowywana oraz uzupełniana o nowe informacje na

temat niemiecko-polskiej dwujęzyczności w Polsce. Działalność Punktu Doradczego została uruchomiona z dużym opóźnieniem, ze względu na późną akceptację ulotek i treści strony internetowej, dlatego ilość zebranych informacji w tym temacie była mniejsza od wcześniej zakładanych i wskazana jest w tym zakresie kontynuacja pracy punktu doradczego w roku 2011.

5. Wydanie dwujęzycznego dodatku do gazety regionalnej (dodatek *Heimat* w Nowej Trybunie Opolskiej) i **emisja dwujęzycznych programów w telewizji satelitarnej TVS** (polsko-niemieckiego programu *Schlesisches Journal*), które są szczególnie związane z promowaniem zalet dwujęzycznego wychowania.

Media regionalne to jeden z najważniejszych nośników informacyjnych, trafiają one, bowiem do szerokiego grona odbiorców. Z licznych badań naukowych wynika, iż media regionalne cieszą się o wiele większym zaufaniem społecznym niż media centralne (Kantor Ryszard, Uniwersytet Jagielloński, 2008 r.) Na tym społecznym zaufaniu chcieliśmy bazować, wydając w ramach kampanii cotygodniowy dodatek do gazety regionalnej: *Heimat*. Cotygodniowy dodatek zapewnił dostęp do informacji o aktualnych działaniach w kampanii, tym odbiorcom, którzy niechętnie korzystają z mediów elektronicznych. W każdym wydaniu znajdowały się artykuły odnoszące się do szeroko zakrojonej dwujęzyczności. Poprzez ukazanie jej znaczenia naukowego, do przykładów z życia codziennego obrazujących pozytywne aspekty dwujęzyczności. Większość artykułów wydawana była dwujęzycznie (polsko-niemiecko, niemiecko-polsko), co stało się przyczynkiem do praktycznej nauki języka poprzez kontakt z cotygodniowym dodatkiem. Dodatek polsko-niemiecki „*Heimat*” w ramach naszego projektu, ukazywał się do 4 sierpnia do 29 grudnia 2010 r.

Natomiast od 2 sierpnia 2010 r. do ostatniego tygodnia grudnia 2010 r., o godz. 17.30, następnie, po zmianie godzinie emisji programu o godz. 16.30 w każdy poniedziałek widzowie telewizji satelitarnej TVS mogli oglądać polsko-niemiecki program publicystyczny *Schlesien Journal*.

Formuła magazynu telewizyjnego *Schlesien Journal* została wypracowana w 1992 roku. Był to pierwszy magazyn mniejszości narodowej w Polsce emitowany w publicznej TVP. W 1997 roku został uhonorowany Polsko-Niemiecką Nagrodą Dziennikarską.

Program *Schlesien Journal* to relacje aktualnych wydarzeń, analizy procesów społecznych i kulturalnych, a także portrety postaci ze środowiska mniejszości niemieckiej: polityków, twórców kultury, naukowców, sportowców a także zwykłych ludzi z ciekawymi pasjami. Od 2001 roku magazyn *Schlesien Journal* składa się z bloku krótkich informacji dotyczących wydarzeń ze środowiska mniejszości oraz dłuższej impresji filmowej. Jest magazynem kulturalnym i publicystycznym, skierowanym do wszystkich zainteresowanych tematyką Mniejszości Niemieckiej, stosunkami polsko-niemieckimi i Śląskiem.

Schlesien Journal jest prowadzony ze studia po niemiecku i opatrzony polskojęzycznymi napisami. Magazyn emitowany jest w TVP Opole, TVP Katowice, a w ramach projektu DWPN ukazywał się również w stacji satelitarnej TV Silesia.

Ukazanie się magazynu na falach stacji telewizyjnej TVS pozwoliło dotrzeć programom niemieckim nie tylko do mieszkańców Górnego Śląska, ale także na teren całego kraju jak i poza jego granice.

Program był emitowany w każdy poniedziałek o godz. 17.30, a jego powtórki w każdą środę o godz. 6.20.

Kampania informacyjno-promująca zalety dwujęzyczności (polsko-niemieckiej) pt. „Dwa to więcej niż jeden” była innowacyjnym przedsięwzięciem, dotąd nie realizowanym na taką skalę w Polsce. Z punktu widzenia DWPN trzeba było dokonać prawdziwej „pracy u podstaw” w zakresie promocji zalet i szans wynikających z dwujęzyczności, wydaje się, bowiem, że ponad 20 lat możliwości pielęgnowania języka i tożsamości kulturowej przez mniejszość niemiecką nie zostało w niektórych obszarach optymalnie wykorzystane.

Kampania informacyjno-promocyjna miała stać się zaczynem długofalowego procesu uświadamiania o zaletach dwujęzyczności polsko-niemieckiej, niemiecko-polskiej, i wprowadzić miała ferment intelektualny w tym zakresie, w środowisku mniejszości niemieckiej. Dla większości polskiej zaś miała stać się pozytywnym impulsem, próbą odkłamania funkcjonujących stereotypów polsko-niemieckich, których częstym nośnikiem jest język niemiecki i jego konotacje historyczne.

Obszar V

Wybrane publikacje Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej przygotowane i wydane w roku 2010

Dodruk publikacji w formie albumu pt. „Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach, miejscach”

Album jest wyjątkowym źródłem wiedzy o historii regionu, prezentuje szereg materiałów, które do niedawna były niedostępne większemu gronu odbiorców, spoczywając w muzealnych archiwach. Pierwszy raz na te skale są one udostępniane tak szerokiej grupie osób zainteresowanych. Prócz materiałów pochodzących z Archiwów Państwowych, czy muzeów, znajduje się w nim szereg dokumentów i fotografii pochodzących z prywatnych (nieskatalogowanych) zbiorów. Warstwa ikonograficzna (fotografie, dokumenty, archiwalne mapy, wykresy i zestawienia statystyczne) obudowana jest przystępnymi tekstami, czyniąc publikację dostosowaną do potrzeb różnych odbiorców zarówno młodzieży szkolnej, jak i osób zainteresowanych tematem dawnej granicy polsko-niemieckiej. Album zaopatrzone jest także w szeroki komentarz historyczny, którego autorami są historycy ze strony polskiej – Piotr Hnatyszyn (dyrektor Muzeum Miejskiego w Zabrzu) oraz niemieckiej – dr Guido Hitze. Publikacja zwraca uwagę również na fakt, iż w łączącej się Europie (w której granice państwowe – także granica polsko-niemiecka – tracą swe pierwotne oddzielające znaczenie) ogromnym sukcesem stało się pokojowe przedsięwzięcie XX wieku w Europie – Unia Europejska. Bez wątplenia album przyczyni się do pogłębienia świadomości dotyczącej historycznej, a także kulturowej przeszłości. Prace nad przygotowaniem i wydaniem drugiego nakładu publikacji „Na granicy. (...)” rozpoczęły jeszcze we wrześniu br. – po naniesieniu wszystkich sugerowanych zmian i korekt, trafiła do druku. W efekcie końcowym wydany został trzeci nakład albumu przy jednoczesnym podniesieniu jego wartości – tak merytorycznej, jak i technicznej oraz estetycznej. Równocześnie z pracami nad przygotowaniem poprawionej i uzupełnionej wersji publikacji trwały prace nad przygotowaniem materiału filmowego, który docelowo i z założenia stanowi integralny element albumu. Do współpracy zaprosiliśmy reżyserkę Teresę Kudybę (TRESfilm), a także Dawida Smolorza (autora projektów z zakresu historii regionu)

i w ten sposób jesienią tego roku przygotowaliśmy film zatytułowany „Górny Śląsk. Podróż granicą”. Materiał filmowy w postaci licencjonowanych kopii został dołączony do każdego egzemplarza drugiego wydania albumu i uzupełniając go o element multimedialny uczynił je tym bardziej atrakcyjnym. Film stanowi, szczególnie w kontekście nauczania o historii regionu, alternatywa propozycje dla nauczycieli, którzy mogą posiłkować się ciekawą bazą w nauczaniu o historii regionu, Polski, a także o przeszłości, teraźniejszości i przyszłości stosunków polsko-niemieckich. W ten oto sposób wydanie trzeciego nakładu albumu wraz z przygotowaniem i wykonaniem licencjonowanych kopii filmu dokumentalnego przyczyniło się do udostępnienia szerokiemu gronu odbiorców kulturalno-edukacyjnego „produktu”, który w atrakcyjnej postaci prezentuje jeden z istotnych wątków wielokulturowej historii Górnego Śląska i jednocześnie wspólnej, polsko-niemieckiej, historii.

Wielojęzyczna (polsko-niemiecko-czeska) mapa Górnego Śląska wraz z trzema mapkami pobocznymi

Najnowszym wydawnictwem Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej jest historycznie opracowana mapa Górnego Śląska w postaci mapy ściennej. Ważnym aspektem mapy jest wielojęzyczne oznaczenie poszczególnych miejscowości i innych punktów geograficznych.

U początków powstania mapy leży przekonanie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, iż porównawczy opis kartograficzny dawnego i dzisiejszego Górnego Śląska może pomóc odnaleźć się w geograficznej historii tego wielokulturowego regionu uczniom, studentom, członkom mniejszości niemieckiej, rodzimym Ślązakom i potomkom ludności napływowej oraz ludziom, którzy odwiedzają ten region w celu odnalezienia swoich niemieckich przodków. Może także pomóc na nowo stworzyć i rozwinąć wspólną tożsamość i identyfikację z regionem. Dzięki wielojęzycznemu nazewnictwu miejscowości oglądający mapę będą mogli uświadomić sobie, że Górny Śląsk został ukształtowany przez kilka narodów i do dziś przedstawia się jako wielokulturowy mikrokosmos.

Mapa główna przedstawia Górny Śląsk w ostatnim ujęciu historycznych granic tego regionu, tj.: obszary dawnego województwa śląskiego, dawnej niemieckiej prowincji Górnego Śląska i dawnego Śląska Czeskiego; przy czym mapa ta obrazuje teraźniejszy podział administracyjny tego historycznego regionu (aktualną sieć dróg, aktualne granice województw, powiatów i gmin oraz dzisiejszą granicę polsko-czeską). Trzy poboczne mapki opisują wybrane, ważne tematy historyczne: sytuację językową na Górnym Śląsku na początku XX wieku, graficzny opis wyników plebiscytu z roku 1921 oraz Górnos Śląski Okręg Przemysłowy w powiększeniu z zaznaczoną polsko-niemiecką granicą Górnego Śląska po podziale regionu w roku 1922. Ważnym aspektem mapy jest dwu- bądź trójjęzyczne oznaczenie poszczególnych miejscowości i innych punktów geograficznych. Przy niemieckich nazwach użyto nazewnictwa sprzed roku 1933.

„Pamięć o Pojednaniu w Krzyżowej w 1989 r. – jako wspólne wyzwanie Polaków i Niemców”

Celem publikacji pokonferencyjnej, „Pamięć o Pojednaniu w Krzyżowej w 1989 r. – jako wspólne wyzwanie Polaków i Niemców” było opracowanie i wydanie materiału, będącego swoistą syntezą popularno-naukową historii i kultury Górnego Śląska w aspekcie wydarzeń sprzed 20 lat i ich odwołań w najnowszej historii polsko-niemieckiej, który będzie ważnym źródłem informacji dla mniejszości niemieckiej, studentów, uczniów, multiplikatorów oraz osób zainteresowanych historią

i dziedzictwem kulturowym Górnego Śląska. Docelowo w publikacji wyeksponowane zostały wystąpienia Arcybiskupa Alfonsa Nossola: „Pojednanie w Krzyżowej jako początek trudnej drogi budowania zaufania między Niemcami a Polakami”, prof. dr Georg Milbradta: „Niemiecka świadomość historyczna wydarzeń w Krzyżowej z 1989 r. widziana oczami współczesnych Niemiec”. Zwróciliśmy się również z prośbą o tekst do opublikowania, do prof. Karla Heinza Hornhuesa, polityka CDU, uczestnika delegacji Kanclerza H. Kohla w 1989 r. Publikacja została opatrzona zdjęciami z Mszy Pojednania z 1989r oraz zdjęciami z konferencji. Ostatecznym celem wydania publikacji było szczególnie próba zmiany wiąż negatywnego postrzegania wielokulturowego, w tym także niemieckiego dziedzictwa Górnego Śląska, co powinno się przyczynić do wzmocnienia poczucia tożsamości regionalnej i jej dowartościowania. Prace nad publikacją zostały rozpoczęte jeszcze w 2009r. i zostały sfinalizowane w 2010r.

**„Niemcy w Polsce. Artykuły z polskiej i niemieckiej prasy z lat 1989-2010” /
„Die Deutschen in Polen. Artikel aus der deutschen und polnischen Presse
aus den Jahren 1989-2010”**

Niniejsza publikacja to dwujęzyczny przegląd prasy, obejmujący 36 artykułów z polskiej i niemieckiej prasy krajowej, które ukazały się w ciągu ostatnich 20 lat i które podejmują tematykę mniejszości niemieckiej w Polsce. Artykuły odpowiadają na pytania o zmiany i rozwój organizacji mniejszości, które nastąpiły od czasu oficjalnego jej uznania przez Państwo Polskie, o zmiany strukturalne i społeczne oraz nastroje towarzyszące temu rozwojowi dzisiaj i w przeszłości. Przegląd prasy skierowany jest głównie do wszystkich zainteresowanych tematem Niemców w Polsce, a w szczególności do młodych ludzi i studentów, którzy na co dzień zajmują się tą tematyką. Dzięki publikacji udało nam się stworzyć wiarygodne źródło informacji na ten temat, którego do tej pory oraz w takiej formie nie można było nabyć. Publikacja „Niemcy w Polsce...” opatrzona jest przedmową wprowadzającą do tematu i pomagającą zrozumieć kontekst polityczny i społeczny w odniesieniu do poszczególnych artykułów. Przedmowa napisana została przez dr Grzegorza Janusza, Dyrektora Wydziału Praw Człowieka na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz specjalisty w zakresie mniejszości narodowych. Książka liczy 115 stron w języku niemieckim (polskie i niemieckie artykuły w języku niemieckim), jak również 105 stron tekstu w języku polskim. Naszą publikację udostępniamy szkołom, uczelniom i bibliotekom, zwłaszcza w województwie śląskim oraz opolskim, co przyczynia się do rozpowszechnienia wiedzy o danym zagadnieniu szerszej publiczności.

„Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura regionu europejskiego”

Projekt wydania książki nt. europejskiej historii Górnego Śląska, autorstwa polsko-niemiecko-czeskich historyków, jest jednym z priorytetowych projektów DWPN. Celem publikacji pt.: „Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura regionu europejskiego”, nad którą już od sześciu lat aktywnie pracujemy, jest opracowanie syntezy popularno-naukowej historii Górnego Śląska, która byłaby pozycją stanowiącą pomoc w ramach zajęć z zakresu edukacji regionalnej. W roku 2010 pracowano przede wszystkim nad korektą składu książki. Ostatnie brakujące części, jak indeks nazwisk i miejsc, wstęp i streszczenie w języku polskim, niemieckim i czeskim zostały dołączone do składu. Merytoryczna storna projektu była koordynowana przez prof. Karczmarską. DWPN koordynowało przygotowanie książki do druku i pozostawało w stałym kontakcie z koordynatorami z Niemiec i Czech. W ciągu roku powstała również pochlebna recenzja

autorstwa trzech wybitnych historyków: prof. Marka Czaplińskiego i prof. Jana Harasimowicza z Uniwersytetu we Wrocławiu i prof. Idzi Panica z Uniwersytetu Śląskiego.

Polko-niemiecka Biblioteka przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach

Zbiory Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej znajdują się w Bibliotece Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości w Gliwicach i zdecydowanie wzbogacają jej księgozbiór oraz stanowią jego ważną część. Z księgozbioru DWPN korzystają głównie studenci Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości (GWSP) z kierunków pedagogika, ekonomia, a w ostatnim czasie także coraz częściej z kierunku filologia. Studenci wybierają książki, które tematycznie związane są z ich tematami prac semestralnych i licencjackich. Wśród osób spoza GWSP, księgozbiór wypożyczają studenci znanych uczelni, jak Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Śląski. Są to głównie osoby studiujące na kierunkach germanistyka, filologia polska, kulturoznawstwo i pedagogika. W ostatnim zaobserwowano także wzrost zainteresowania księgozbiorem wśród wykładowców GWSP. Są nimi głównie osoby spoza Gliwic, które dojeżdżają do pracy z różnych części kraju. Wykładowcy pragną poznać historię, kulturę, sztukę Gliwic oraz ich rozwój i przemiany. Często czytelnikami są również starsi mieszkańcy Gliwic i osoby będące już na emeryturze. Wypożyczają głównie pozycje związane z historią śląską i jego dziejami. W 2010 roku wypożyczonych zostało 92 książki. Działalność polsko-niemieckiej Biblioteki ma na celu zapewnienie wszystkim zainteresowanym dostępu do najnowszych i najciekawszych wydawnictw z zakresu europeistyki, historii regionu, socjologii, polityki, gospodarki, kultury, sztuki i edukacji. Największym zainteresowaniem cieszą się pozycje dotyczące historii, kultury, sztuki Śląska w tym głównie miasta Gliwice. Czytelnicy często pytają również o materiały dotyczące Unii Europejskiej.

Obszar VI

Szkolenia i doradztwo – projekty unijne

Działalność Regionalnego Ośrodka EFS w województwie opolskim w roku 2010

W roku 2010 zintegrowane działania informacyjno-promocyjne, animacji, doradztwa i szkoleń skierowane do potencjalnych projektodawców oraz beneficjentów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki z regionu województwa opolskiego, kompleksowo przyczyniły się do udzielenia pomocy przy wdrażaniu i aplikowaniu o środki EFS. Wszystkie usługi były dostosowane do bieżącego zapotrzebowania klientów Ośrodka – beneficjentów PO KL.

W związku z tym w 2010 r. Ośrodek zrealizował wszystkie założone rezultaty:

- Szkolenia: odbyło się 29 szkoleń, dot. procedur związanych z aplikowaniem o środki w ramach POKL, realizacją i zarządzaniem projektem współfinansowanym z EFS oraz szkolenia pośrednio dot. problematyki EFS np.: Pomoc publiczna w projektach PO KL, Zasada konkurencyjności i Prawo Zamówień Publicznych w projektach miękkich. W szkoleniach uczestniczyło łącznie 430 osób.
- Doradztwo: udzielono 545,5 godzin doradztwa kluczowego w zakresie procedur aplikowania o środki EFS, realizacji projektów oraz rozliczania otrzymanych dotacji. 24 godziny przeznaczono na doradztwo specjalistyczne w zakresie Pomocy Publicznej w projektach PO KL.

- Animacja: w 2010 r. utworzono 4 partnerstwa na rzecz rozwoju oraz 11 partnerstw projektowych. Dodatkowo Animator wsparł 4 partnerstwa na rzecz rozwoju.
- Informacja i promocja: w 2010 r. zorganizowano 25 spotkań informacyjnych, w których uczestniczyło 288 osób. W ramach promocji ośrodka wydano 1000 ulotek oraz zamieszczono 10 artykułów prasowych.

Łącznie działaniami Ośrodka objęto:

1. Organizacje pozarządowe – 223 osoby ze 143 instytucji.
2. Placówki edukacyjne, szkoły i ich organy prowadzące – 187 osób z 110 instytucji.
3. Podmioty będące potencjalnymi Projektodawcami/Beneficjentami z gmin wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tysięcy mieszkańców – 145 osób z 94 instytucji.
4. Jednostki Samorządu Terytorialnego – 209 osób ze 107 instytucji.
5. Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie – 48 osób z 29 instytucji.
6. Inne podmioty – 123 osób ze 86 instytucji.

W 2010 r. Regionalny Ośrodek EFS w Opolu zrealizował przedsięwzięcie pn. Spotkania monitorujące projekty realizowane w ramach PO KL. W ramach zadania, przedsięwzięciem zostały objęte 32 instytucje – projektodawcy realizujący projekty w ramach Działania 6.3 PO KL **„Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”** i 7.3 PO KL **„Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji – projekty konkursowe Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki”**. Wyniki zadania zostały zebrane i podsumowane w raporcie.

W miesiącu wrześniu przeprowadzono konferencję pt. „Kapitalni w Opolskiem”, której celem było podsumowanie realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w naszym regionie oraz wręczenie nagród i wyróżnień dla najciekawszych projektów, realizowanych w ramach tego programu.

Wszystkie działania Ośrodka w 2010 r. były odpowiednio dobrane do potrzeb klientów, niezależnie od formy kontaktu, na co wskazują również wyniki z ankiet ewaluacyjnych oraz wywiadów przeprowadzanych przez doradcę kluczowego i animatora regionalnego. Zespół ekspertów wspierał zarówno beneficjentów, którzy już realizują projekty w ramach PO KL, jak również zamierzających aplikować o środki. Aby podnieść skuteczność świadczonych usług eksperci dojeżdżali do siedziby beneficjenta. Doradca kluczowy oraz animator pełnił dyżur w siedzibie RO EFS oraz w terenie. Szkolenia organizowane były w zależności od potrzeb beneficjentów. Działania informacyjne najczęściej realizowane były telefoniczne. Zakres świadczonych usług był zróżnicowany w zależności od poziomu wiedzy beneficjentów.

**„Rozwój Ekonomii Społecznej na Opolszczyźnie”
od maja 2010 r.
województwo opolskie**

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej realizuje od maja 2010 r. do końca czerwca 2011 r. w partnerstwie z Opolskim Centrum Demokracji Lokalnej FRDL oraz Opolskim Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych projekt pn. **„Rozwój Ekonomii Społecznej na Opolszczyźnie”**.

Celem projektu, realizowanego w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej,

Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej, jest wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania oraz wzmacniania potencjału otoczenia sektora ES, poszerzenie działań sektora ekonomii społecznej w woj. opolskim w latach 2010-2011 i integracja społeczno-zawodowa osób wykluczonych.

Cele szczegółowe to zwiększenie wiedzy i umiejętności w zakresie zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej; zwiększenie kapitału ludzkiego i finansowego podmiotów ekonomii społecznej; zwiększenie ilości dobrych praktyk w zakresie działań partnerskich na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Działania mają na celu wsparcie dla utworzenia i funkcjonowania oraz wzmocnienia potencjału instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej.

- **CENTRUM WSPIERANIA EKONOMII SPOŁECZNEJ (CWES).**

Zadaniem CWES jest wspieranie tworzących się i funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej poprzez doradztwo w zakresie zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowej (fundacji, stowarzyszenia); doradztwo dot. tworzenia i prowadzenia podmiotów gospodarki społecznej, przygotowania grup założycielskich spółdzielnie socjalne do rejestracji w KRS, opracowania dokumentacji rejestrowych; doradztwo z zakresu przygotowywania biznesplanu i podstaw finansowych; doradztwo specjalistyczne: prawo, prawo pracy, ekonomia, zarządzanie, marketing. Doradztwo będzie dostosowane do indywidualnych potrzeb, prowadzone indywidualnie i grupowo w formie stacjonarnej oraz bezpośrednio u beneficjenta. Doradztwo pozwoli na utrwalenie i usystematyzowanie wiedzy, a także wykorzystanie zdobytej wiedzy i umiejętności w praktyce.

- **AKADEMIA EKONOMII SPOŁECZNEJ (AES) - realizowana przez wszystkich partnerów:**
  - MODUŁ I - cykl szkoleń dla organizacji pozarządowych z zakresu zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych.
  - MODUŁ II – cykl szkoleń z zakresu zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnych.
  - MODUŁ III – szkolenia ogólne.
  - MODUŁ IV – cykl szkoleń dla liderów podmiotów ekonomii społecznej.
  - MODUŁ V – cykl szkoleń dla grup założycielskich podmioty ekonomii społecznej.
  - MODUŁ VI – cykl szkoleń dla instytucji otoczenia.

Projekt skierowany jest do osób zamieszkujących na terenie woj. opolskiego oraz podmiotów posiadających siedzibę/oddział w woj. opolskim:

- osoby fizyczne,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje rynku pracy i integracji społecznej z woj. opolskiego.

Szczególne uwagi podczas rekrutacji zwrócona zostanie na kobiety oraz gminy z wysokim wskaźnikiem ubóstwa, wg. danych podawanych przez ROPS Opole, jako obszary wymagające szczególnego wsparcia w obszarze ekonomii społecznej.

Projekt będzie kontynuowany w roku 2011.

**"Pro-ES – kompleksowe działania na rzecz wzmocnienia ekonomii społecznej"
od stycznia 2010 r.
województwo opolskie**

"Pro-ES – kompleksowe działania na rzecz wzmocnienia ekonomii społecznej" to projekt realizowany przez DWPN od stycznia 2010 r. do czerwca 2011 r. Głównym celem projektu jest rozwijanie sektora ekonomii społecznej w województwie opolskim poprzez wsparcie funkcjonowania instytucji otoczenia ekonomii społecznej do 2011 r.

W ramach projektu obejmowane są wsparciem zarówno *podmioty ekonomii społecznej* (organizacje pozarządowe, ZAZ, WTZ, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, spółdzielnie socjalne), jak i *osoby fizyczne* chcące założyć podmiot ekonomii społecznej oraz *instytucje rynku pracy, pomocy i integracji społecznej*.

W ramach projektu można bezpłatnie skorzystać z: **doradztwa** - które pozwoli zasięgnąć fachowej wiedzy w zakresie usług prawnych, księgowych, finansowych i marketingowych; **szkoleń** - z zakresu tworzenia i funkcjonowania podmiotów społecznych, a przede wszystkim z pozyskiwania funduszy oraz zarządzania projektem; **coachingu** - czyli indywidualnego wsparcia coacha, który przedstawi beneficjentom "drogę do zawarcia partnerstwa"; **warsztatów** - dwudniowych wyjazdów skierowanych na utworzenie i funkcjonowanie dwóch partnerstw oraz **seminariów** - ukierunkowanych na promocję ekonomii społecznej wśród instytucji rynku pracy. Projekt będzie kontynuowany w roku 2011.

Projekt

„CZAR PARTnerstw – działania na rzecz współpracy podmiotów ekonomii społecznej”

Z myślą o organizacjach pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej i Instytut Promocji Aktywności Społecznej zrealizowali szkolenia dotyczące skutecznego nawiązywania i podtrzymywania współpracy w ramach 3 sektora. W ramach szkolenia, biorące w nim udział organizacje, otrzymały dawkę rzetelnej wiedzy dotyczącej budowania partnerstwa w projektach Europejskiego Funduszu Społecznego 2007-2013, zarządzania projektami partnerskimi, budowania budżetów projektów partnerskich, negocjacji i mediacji, dokumentów strategicznych dotyczących partnerstw oraz PR projektów partnerskich. Do zakresu tematycznego zajęć należało: partnerstwo w projektach Europejskiego Funduszu Społecznego 2007-2013, zarządzanie projektami partnerskimi, budowanie budżetów projektów partnerskich, dokumenty strategiczne dotyczące partnerstw oraz negocjacje i mediacje PR projektów partnerskich.

Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt „Finanse w zgodzie z prawem”

Celem projektu "Finanse w zgodzie z prawem" było wsparcie przedstawicieli sektora ekonomii społecznej we wdrożeniu działań związanych z prawidłowym i profesjonalnym prowadzeniem księgowości oraz dostosowaniem ich działalności w obowiązującym prawie.

W ramach projektu została założona **platforma wiedzy** poświęcona księgowości: www.ksiegowosc-ngo.pl, na której systematycznie umieszczane były m.in. materiały ze szkoleń, wypowiedzi i rady ekspertów oraz odpowiedzi na zadawane przez uczestników pytania.

Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

**Międzynarodowy kurs szkoleniowy
na temat społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR)
25-29 sierpnia 2010 r., Gliwice**

Kontynuując działania związane z ideą współpracy międzysektorowej Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej przy wsparciu Programu "Młodzież w działaniu" zorganizował w Gliwicach międzynarodowy kurs szkoleniowy poświęcony tematyce CSR. Podczas pięciodniowych warsztatów uczestnicy z 7 krajów poznali zasady budowania partnerstw międzysektorowych oraz dowiedzieli się, w jaki sposób efektywnie współpracować z lokalnym biznesem. W szkoleniu wzięli udział przede wszystkim młodzi ludzie, reprezentanci organizacji młodzieżowych z całej Europy. Wybór ten był nieprzypadkowy – młodzi ludzie realizując swoje projekty bardzo często poszukują wsparcia ze strony lokalnych przedsiębiorców i dużych koncernów. Niestety, zamiast budować długofalową współpracę, ograniczają się do pozyskiwania od sektora biznesu środków finansowych na organizowane pojedyncze imprezy. Podczas pięciodniowych warsztatów prowadzonych przez doświadczonych trenerów, uczestnicy poznali podstawowe zasady budowania partnerstw i planowania metodą projektu, poznali także, czym tak naprawdę jest społeczna odpowiedzialność biznesu oraz jakie formy może przybierać. Ważnym elementem programu było wymiana doświadczeń z innymi uczestnikami – poznanie zasad działania organizacji pozarządowych w innych krajach Europy oraz tego, jakimi projektami zajmują się tamtejsze organizacje młodzieżowe. Warsztaty odbywały w gliwickiej siedzibie Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej przy ul. Bojkowskiej 37, polską stronę reprezentowali między innymi Stowarzyszenie Gliwickiej Młodzieży SIGNUM oraz stowarzyszenie Regionalne Centrum Wolontariatu z Katowic. Projekt był współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu "Młodzież w działaniu".

.....
Rafał Bartek
Dyrektor Generalny
Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej